

STRATEŠKI NAČRT

Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026-2030

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin
Tumov drevored 6
5220 Tolmin
T 05 381 15 26
www.kcktolmin.si
knjiznica@kcktolmin.si

STRATEŠKI NAČRT

Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026-2030

Skladno s 35. členom ZUJIK je knjižnica za Strateški načrt Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026-2030 pridobila predhodno pozitivno mnenje občin ustanoviteljic. Svet javnega zavoda Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin je na 12. redni seji, dne 23. 3. 2026 podal soglasje k Strateškemu načrtu Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026-2030 (sklep 11/2026, št. 6).

Vsebina

Uvod	5
Podatki o knjižnici	7
Naziv sedež in osnovni podatki:	7
Ustanoviteljice:	7
Organi knjižnice:.....	7
Zakonske in druge pravne podlage	8
Mednarodne, nacionalne in lokalne smernice	9
Poslanstvo Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin	12
Vizija Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin	12
Vrednote Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin	13
Vloga Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin	14
Knjižnična zbirka	14
Domoznanska dejavnost.....	15
Smernice delovanja Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin.....	15
Organiziranost Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin	17
Knjižnica Tolmin.....	17
Knjižnica Kobarid	17
Knjižnica Bovec.....	18
Potujoča knjižnica.....	18
Dejavniki zunanjega okolja	19
1. Segmentiranje na osnovi uporabe knjižničnih storitev.....	19
2. SWOT analiza o stanju kulture v Občini Tolmin; poudarek na dejavnosti Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin	21
3. Profil lokalne skupnosti	21
3.1. Geografsko okolje	21
3.2. Demografsko okolje.....	23
3.3. Gospodarsko okolje.....	25
3.4. Skupine prebivalcev s posebnimi potrebami	26
3.5. Ustanove, društva in interesne skupine v lokalnem okolju knjižnice	26
Pregled realizacije strateškega načrta za obdobje 2021-2025	27
Strateško področje 1: Knjižnična zbirka.....	27
Strateško področje 2: Storitve in uporabniki	28
Strateško področje 3: Prostor, oprema in vozila za izvajanje knjižnične dejavnosti	28
Strateško področje 4: Informacijska varnost in e-poslovanje	29
Strateško področje 5: Strokovni razvoj zaposlenih in kadrovska struktura	29
Strateška področja in cilji za obdobje 2026-2030	32
Strateško področje 1 (SP1): Prostor in mreža	32
Strateško področje 2 (SP2): Zbirka	38
Strateško področje 3 (SP3): Storitve in uporabniki	41
Strateško področje 4 (SP4): Prostor in spomin skupnosti.....	45
Strateško področje 5 (SP5): Organizacijska kultura in kompetence zaposlenih.....	47
Tok znanja in skupnosti z ljudmi	51
priloga 1. Sklep o sprejetju Strateškega načrta Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026-2030.....	52
priloga 2. Predhodno mnenje Sveta ustanoviteljic javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	53
priloga 3. Sklep Sveta zavoda Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin	54

Uvod

Splošne knjižnice predstavljajo temeljno infrastrukturo znanja, kulture in vseživljenjskega učenja v lokalnem okolju. Kot javne službe delujejo v javnem interesu ter na podlagi zakonodaje opravljajo naloge, ki presegajo zgolj zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva. Njihovo poslanstvo je usmerjeno v podporo osebnemu razvoju posameznika, krepitev socialne vključenosti, ohranjanje kulturne dediščine ter razvoj različnih vrst pismenosti in informacijske usposobljenosti prebivalstva. S tem pomembno prispevajo h kakovosti življenja in trajnostnemu razvoju lokalnih skupnosti.

Osrednja in trajna naloga splošnih knjižnic ostaja krepitev bralne pismenosti in spodbujanje bralne kulture. Bralna pismenost predstavlja temelj za razvoj drugih pismenosti in je ključna za aktivno vključevanje posameznika v sodobno družbo. Knjižnice k njenemu razvoju prispevajo z zagotavljanjem dostopa do kakovostnega tiskanega in elektronskega gradiva, s spodbujanjem poglobljenega branja ter z razvojem programov za različne ciljne skupine. Pri tem knjižnica ni zgolj prostor uporabe storitev, temveč aktiven soustvarjalec kulturnega in intelektualnega okolja.

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin opravlja vlogo splošne knjižnice na območju občin Tolmin, Kobarid in Bovec. Geografske značilnosti Zgornjega Posočja, zlasti razpršenost naselij in omejene prometne povezave z večjimi središči, knjižnici nalagajo posebno odgovornost pri zagotavljanju dostopne, kakovostne in vsebinsko bogate knjižnične ponudbe. V tem okviru ostaja razvoj in vzdrževanje obsežne ter raznolike knjižnične zbirke ključni pogoj za uspešno uresničevanje njenega poslanstva. Rezultati ankete o zadovoljstvu uporabnikov¹ potrjujejo visoko stopnjo zadovoljstva z urejenostjo in raznolikostjo zbirke ter kažejo, da je izposoja gradiva še vedno osrednja storitev, zaradi katere prebivalci prepoznavajo knjižnico kot pomemben del lokalnega okolja.

Razvoj splošnih knjižnic v Sloveniji poteka v skladu z *Zakonom o knjižničarstvu*² ter strokovnimi priporočili in standardi. *Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2018–2028)*³ poudarjajo proaktivno vlogo knjižnic, njihovo prilagajanje potrebam okolja ter krepitev njihovega vpliva na družbeni razvoj. Sodobna knjižnica svoje poslanstvo uresničuje z rednim spremljanjem potreb uporabnikov, z razvojem storitev in programov v skladu z lokalnimi značilnostmi ter z aktivno promocijo svojih dejavnosti.

Tudi v prihodnjem strateškem obdobju bo Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin svojo vlogo razvijala in nadgrajevala v skladu z razvojnimi usmeritvami lokalnega okolja ter cilji *Lokalnega programa za kulturo v občini Tolmin za obdobje 2025–2030*⁴. Z raznolikimi programi in dejavnostmi bo krepila različne vrste pismenosti, spodbujala bralno kulturo ter širila dostop do znanja, informacij in kulturnih vsebin med prebivalci Zgornjega Posočja.

Posebno pozornost bo knjižnica namenjala tudi krepitvi dediščinske pismenosti ter poudarjanju svoje vloge hranilke in posredovalke pisne kulturne dediščine. S tem se knjižnica umešča med pomembne nosilce ohranjanja in interpretacije kulturne dediščine ter jo povezuje s sodobnimi

¹ Interno gradivo Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin. Anketa je bila izvedena med 28. 11. in 20. 12. 2024. Vzporedno se lahko primerja tudi Raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki slovenskih splošnih knjižnic, ki je zagotovo še aktualna in dostopna na: https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2020/06/ZSK_javnomnenjska_raziskava_Ninamedija_2020.pdf.

² Dostopno na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO2442>.

³ Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-dediscina/2ffbd52377/Strokovna-priporocila-in-standardi-za-splosne-knjiznice.pdf>.

⁴ Lokalni program za kulturo o Občini Tolmin. Tolmin, maj 2025 (Informacija pridobljena dne 23. februar 2026 in dostopna na: <https://socasnik.si/obcinske-novice/sprejet-lokalni-program-za-kulturo-20252030>).

oblikami dostopnosti in uporabe.

Strateški načrt Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin predstavlja temeljni dokument srednjeročnega razvojnega načrtovanja. Opredeljuje ključne cilje, prioritete in razvojne usmeritve za obdobje petih let ter zagotavlja okvir za pripravo letnih programov dela in finančnih načrtov. Z jasno določenimi cilji in kazalniki uspešnosti knjižnica stremi k sistematičnemu razvoju knjižnične dejavnosti, krepi svojo vlogo v lokalnem okolju ter zagotavljanju kakovostnih in dostopnih storitev za vse prebivalce.

Pri tem knjižnica deluje na načelih odprtega sodelovanja, družbene odgovornosti, racionalne rabe virov ter stalnega strokovnega razvoja zaposlenih. Strategijo razume kot živ dokument, ki omogoča prilagajanje spremembam v družbenem, kulturnem in zakonodajnem okolju. Svoje delovanje bo zato usklajevala tudi z nastajajočimi strateškimi dokumenti na državni in lokalni ravni ter z lokalnimi programi za kulturo občin ustanoviteljic, z namenom celostnega in usklajenega kulturnega razvoja Zgornjega Posočja.

Rok Dežman
direktor

Podatki o knjižnici

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin je javni zavod, ki so ga občine Tolmin, Kobarid in Bovec ustanovile leta 1999⁵ in opravlja knjižnično dejavnost kot javno službo za območje vseh treh občin ustanoviteljic v naslednjih organizacijskih enotah:

- Knjižnica Tolmin: Tumov drevored 6, 5220 Tolmin.
- Knjižnica Bovec: Ledina 6, 5230 Bovec.
- Knjižnica Kobarid: Gregorčičeva 20, 5222 Kobarid.
- Potujoča knjižnica: Tumov drevored 6, 5220 Tolmin.

Naziv sedež in osnovni podatki:

Naziv:	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin
Naslov:	Tumov drevored 6, 5220 Tolmin
Matična številka:	5052980
Št. proračunskega uporabnika:	37451
Šifra dejavnosti:	S91.110
Davčna številka:	94679479
Številka transakcijskega računa:	01328-6030374586 pri Banki Slovenije (UJP Nova Gorica)
Vpis v sodni register:	1-56-00 pri Okrožnem sodišču v Novi Gorici
Telefon:	05 38 11 526
Elektronski naslov:	knjiznica@kcktolmin.si
Spletna stran:	https://www.kcktolmin.si/

Ustanoviteljice:

- Občina Tolmin, Ulica padlih borcev 2, 5220 Tolmin.
- Občina Kobarid, Trg svobode 2, Kobarid, 5222 Kobarid.
- Občina Bovec, Trg golobarskih žrtev 8, Bovec, 5230 Bovec.

Organi knjižnice:

- Direktor: mandat 5 let, JZ zastopa brez omenitev
- Svet zavoda: 9 predstavnikov:
 - Trije predstavniki uporabnikov: Občina Tolmin in Bovec.
 - Trije predstavniki občin ustanoviteljic: Občina Tolmin, Kobarid in Bovec.
 - Trije predstavniki zaposlenih.

⁵ Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin je v letu 2016 določene točke uskladi s takrat veljavno zakonodajo, vendar ne v celoti (Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda knjižnica Cirila Kosmača Tolmin UL RS št. 50/2016). Svet knjižnice je skupaj z vodstvom v letu 2025 ponovno pozval občine ustanoviteljice, da sprejme Odlok o spremembah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin – sprememba je v usklajevanju in bo zaključena predvidoma v letu 2026.

Zakonske in druge pravne podlage

Knjižnica pri svojem delovanju upošteva vso veljavno zakonodajo, ki ureja delovanje zavoda in knjižnične javne službe.

- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK, 92/15).
- Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 in spremembe).
- Zakon o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91 in spremembe).
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK) (Uradni list RS, št. 96/02 in spremembe, npr. št. 77/07).
- Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP) (Uradni list RS, št. 21/95 in spremembe).
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02 in spremembe).
- Zakon o javnih financah (Uradni list RS, št. 79/99 in spremembe).
- Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/02 in spremembe).
- Zakon o računovodstvu (Uradni list RS, št. 23/99, 30/02 – ZJF-C, 114/06 – ZUE) in Slovenski računovodski standardi.
- Zakon o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 128/06, 16/08, 19/10 in 18/11).
- Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 56/02 in spremembe).
- Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) (Uradni list RS, št. 86/04 in spremembe).
- Zakon o uravnoteženju javnih financ (ZUJF) (Uradni list RS, št. 40/12 in spremembe).
- Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 45/94 in spremembe).
- Uredba o osnovnih storitvah v knjižnicah (Uradni list RS, št. 29/03).
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08, 80/12).
- Pravilnik o razvidu knjižnic (Uradni list RS, št. 105/03).
- Pravilnik o načinu določanja skupnih stroškov osrednjih knjižnic in stroškov krajevnih knjižnic (Uradni list RS, št. 19/03).
- Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah (Uradni list RS, št. 88/03).
- Pravilnik o bibliotekarskem izpitu (Uradni list RS, št. 75/16).
- Pravilnik o izdaji dovoljenja za vzajemno katalogizacijo (Uradni list RS, št. 107/08 in spremembe).
- Pravilnik o načinu določanja skupnih stroškov osrednjih knjižnic, ki zagotavljajo knjižnično dejavnost v več občinah, in stroškov krajevnih knjižnic (Uradni list RS, št. [19/03](#)).
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018-2028).
- IFLA/UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah 2022.
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029 (ReNPK22–29).
- Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic (2022–2027).
- Akcijski načrt za uresničitev ciljev Strategije razvoja slovenskih splošnih knjižnic (2022–2027).
- Strateške usmeritve na področju IKT v splošnih knjižnicah (2019–2028).
- Navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega gradiva (2012).
- Navodila za ugotavljanje lastnosti kulturnega spomenika (2012).
- Drugi dokumenti in kodeksi.

Mednarodne, nacionalne in lokalne smernice

Pri oblikovanju strateških ciljev knjižnica skladno z določili *Zakona o knjižničarstvu* izhaja iz *Strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028)* ter upošteva druge mednarodne, nacionalne in lokalne razvojne smernice.

- Strateške usmeritve na področju IKT v splošnih knjižnicah za obdobje 2018-2028.
- Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019-2030.
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022-2029 (ReNPK22–29).
- Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic (2022–2027).
- Lokalni program za kulturo v Občini Tolmin 2025-2030.
- Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške) razvojne regije 2021-2027.
- IFLA Public Library Service Guidelines (2010).
- IFLA/UNESCO Public Library Manifesto (2022).

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018-2028) usmerjajo splošne knjižnice k dvigu kakovosti knjižničnih storitev, ob tem pa tudi k drugačnim načinom in metodam spremljanja uspešnosti delovanja. Poudarek je na povezanosti knjižnice z lokalno skupnostjo, bibliopedagoških dejavnostih ter upravljanju različnih področij delovanja. Splošna knjižnica s svojim delovanjem vpliva na kakovost življenja posameznika in lokalne skupnosti, prispeva k razvoju znanja in kulture, socialni strpnosti, širjenju demokratičnega odločanja in usvajanju različnih pismenosti. Sodeluje pri uresničevanju družbenih ciljev tako na lokalni kot državni ravni ter pri tem izhaja iz potreb in izzivov lokalne skupnosti. Proaktivno načrtuje svoje delovanje v dialogu z lokalno skupnostjo in skladno z razpoložljivimi možnostmi. To počne skozi različne knjižnične vloge, ki predstavljajo nabor možnih oblik uresničevanja njenega poslanstva. Strokovna priporočila in standardi uvajajo pristop, ki temelji na ugotavljanju vpliva knjižnice na posameznika in s tem na lokalno skupnost.⁶

Razvoj znanja in kulture je tesno vezan na informacijsko-komunikacijsko tehnologijo in zato je slednja opredeljena kot del temeljnih sodobnih knjižničnih storitev za zaposlene (v knjižnici) in uporabnike, saj omogoča digitalno dostopnost virov, razvoj digitalnih kompetenc, varno upravljanje informacij ter uvajanje novih tehnoloških rešitev in storitev. Dokument (*Strateške usmeritve na področju IKT v splošnih knjižnicah za obdobje 2019–2028*)⁷, ki temelji na strokovni analizi stanja in predvideva ukrepe na področjih človeških virov, opreme, izobraževanja, financiranja in informacijske varnosti, predstavlja strateško podlago za digitalno preobrazbo knjižnic in krepitev njihove vloge kot inovativnih in tehnološko podprtih središč znanja v lokalnih skupnostih.

Rezultati raziskave bralne pismenosti med mladimi PISA⁸ leta 2022 kažejo na to, da je povprečni dosežek dijakinj in dijakov v Sloveniji pri bralni pismenosti (469 točk) za 26 točk nižji kot tisti leta 2018. To predstavlja najnižji dosežek od leta 2006, ko se je Slovenija prvič vključila v raziskavo. Dosežek iz bralne pismenosti za Slovenijo je podobno kot v letih 2009 in 2012 pod

⁶ Takšno razumevanje izhaja tudi iz širšega sociološkega izhodišča, da se družbeni učinki oblikujejo v vzajemnem odnosu med posameznikom in družbo, saj družbene institucije vplivajo na posameznikove prakse, hkrati pa se družba kot celota reproducira in spreminja skozi delovanje posameznikov. Povzeto po: Berger in Luckmann, *Družbena konstrukcija realnosti: razprava iz sociologije znanja*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1988.

⁷ Strateške usmeritve na področju IKT v splošnih knjižnicah za obdobje 2019–2028. Dostopno na: https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2020/06/Strokovna_priporocila_standardi_Spl_Knjiz_2018-2028.pdf.

⁸ Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2023-12-05-znani-rezultati-mednarodne-raziskave-bralne-matematicne-in-naravoslovne-pismenosti-pisa-2022/>.

povprečjem držav članic OECD. V Sloveniji 75 odstotkov dijakov in dijakinj dosega raven temeljne ravni bralne pismenosti (2. raven⁹). Raziskava Knjiga in bralci VII¹⁰ kaže, da 42 odstotkov prebivalcev v zadnjem letu ni prebralo niti ene knjige izven službenih ali šolskih obveznosti, kar odraža upad bralnih navad v slovenski družbi. Razlogi za nebranje so predvsem pomanjkanje časa, volje in interesa. Redni bralci pa branje vidijo kot ključno za vseživljenjsko učenje. Povečuje se trend branja v tujem jeziku (predvsem angleščini) ter uporaba zvočnih in elektronskih knjig, kar pa ne prispeva bistveno k razvoju bralne pismenosti v slovenščini. Raziskovalci ugotavljajo¹¹, da je delež ljudi, ki preberejo več kot deset knjig letno v slovenskem jeziku, v zadnjem desetletju upadel, skupaj s povprečnim številom prebranih knjig na prebivalca.

Cilji *Nacionalne strategije za razvoj bralne pismenosti*¹² so vzpostavitev učinkovitega družbenega okvirja za razvijanje bralne pismenosti, razvoj bralne pismenosti posameznikov in posameznic, ki imajo v različnih življenjskih obdobjih različne vloge, potrebe in zahteve, ter tako omogočiti stalen razvoj družbe in gospodarstva, povečanje dostopnosti do knjig in drugega bralnega gradiva ter v okviru vzgojno-izobraževalnega sistema nameniti večjo pozornost posameznim starostnim/ciljnim skupinam. Vloga splošne knjižnice pri izvajanju zastavljenih ciljev je nesporna. Njeni potencialni uporabniki so vsi prebivalci vseh starostnih skupin. Z raznolikimi dejavnostmi in kakovostno knjižnično zbirko je splošna knjižnica temeljna ustanova za spodbujanje bralne pismenosti in širjenje bralne kulture v lokalni skupnosti ter pomemben in zanesljiv vir dodatnih možnosti za pridobivanje znanja otrok in odraslih. Vključevanje bralne pismenosti v strateški načrt knjižnice predvideva tudi nacionalna strategija.

*Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029*¹³ (RNPK) izpostavlja kulturo kot temeljno javno dobrino in strateški dejavnik družbenega razvoja ter opredeljuje pomen zagotavljanja dostopa do kulture za vse prebivalke in prebivalce Slovenije. RNPK posebej poudarja vlogo javnih kulturnih institucij pri spodbujanju kulturne participacije, razvoju kulturnih kompetenc in krepitvi socialne vključenosti. V tem kontekstu RNPK¹⁴ priznava knjižnice kot ključne nosilke kulturne in izobraževalne infrastrukture, ki prispevajo k uresničevanju strateških ciljev kulturne politike. Izpostavlja pa tudi pomen ohranjanja in digitalizacije kulturne dediščine, razvoj domoznanskih vsebin ter medresorsko povezovanje.

Cilji trajnostnega razvoja in Agenda 2030¹⁵ so knjižnice prepoznali kot ustanove, ki omogočajo priložnost za vse, spodbujajo ljudi k lastnemu razvoju in ponujajo dostop do svetovnega znanja. Knjižničarji kot informacijski strokovnjaki pri tem zagotavljajo strokovno vodstvo. Agenda 2030 za trajnostni razvoj knjižnice umešča v družbo, ki je usmerjena k različnim ciljem. Predvsem ciljem

⁹ Druga raven bralne pismenosti po mednarodni raziskavi PISA velja za temeljno raven, ki jo mora doseči vsaj 90 % učencev ob koncu osnovnega šolanja. Bralci na tej ravni so sposobni razumeti besedila srednje dolžine, najti neposredne informacije, oblikovati preproste sklepe in razumeti ožji pomen vsakdanjih besedil. Ključne značilnosti 2. ravni (temeljne ravni) bralne pismenosti: 1. Razumevanje: Zmožnost iskanja eksplicitno navedenih informacij (tudi če so bolj skrite); 2. Interpretacija: Sposobnost sklepanja o pomenu in povezovanja različnih delov besedila; 3. Uporaba: Razumevanje in uporaba informacij iz besedil v znanih situacijah in 4. Pomen: Doseganje te ravni pomeni, da bralec ni funkcionalno nepismen, ampak je sposoben samostojnega branja za vsakdanje življenje. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Razvoj-solstva/DS-NPVI/Gradiva/Bralna-pismenost-16-11-23/1-del/01_Pozar_Matijasic.pdf.

¹⁰ Raziskava Knjiga in bralci 7: https://www.jakrs.si/fileadmin/datoteka/Nova_spletna_stran/Zaloznistvo/Raziskave_in_analize/knjiga-in-bralci-vii-raziskava-2024-le%C5%BEe%C4%8De.pdf.

¹¹ Dostopno na: <https://www.delo.si/novice/svet/bralna-pismenost-upada>.

¹² Dostopno na: https://www.zrss.si/pdf/strategija_bralna_pismenost.pdf.

¹³ Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2022-02-25-sprejeta-resolucija-o-nacionalnem-programu-za-kulturo-za-obdobje-20222029/>.

¹⁴ Splošne knjižnice omogočajo enakopraven dostop do kulturnih, izobraževalnih in informacijskih vsebin, spodbujajo bralno in informacijsko pismenost ter podpirajo razvoj digitalnih kompetenc. Kot javne institucije znanja so pomemben most med kulturo, izobraževanjem in lokalno skupnostjo ter aktivno prispevajo k oblikovanju kulturnega okolja, ki je odprto, vključujoče in prilagojeno izzivom digitalne transformacije.

¹⁵ Dostopno na: <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/uresnicevanje-agende-2030/>.

celostnih politik in sodelovanja vseh akterjev za razvoj kulture vseživljenjskega učenja. Ugotovljeno je bilo, da so za dolgoročno gospodarsko okrevanje ključne predvsem digitalne in inovacijske spretnosti, hkrati pa študije OECD¹⁶ opozarjajo na pomanjkljivosti v matematičnih, bralnih in drugih temeljnih veščinah. Slovenija pri uporabi zahtevnejših tehnologij zaostaja za mednarodnim povprečjem, prihodnost pa bo zahtevala še več znanja s področja računalništva in umetne inteligence. Pomembno vlogo pri razvoju teh kompetenc imajo splošne knjižnice, ki podpirajo vseživljenjsko učenje in informacijsko opismenjevanje prebivalstva. S sodobnimi storitvami, strokovnim kadrom in dostopom do znanja pomembno prispevajo k razvoju lokalne skupnosti ter kakovosti življenja občanov.

Razvoj knjižnične dejavnosti v občinah Tolmin, Kobarid in Bovec ter širši regiji temelji tudi na razvojnih in kulturnih usmeritvah lokalnih ter regionalnih strateških dokumentov. *Regionalni razvojni program 2021–2027 Goriške razvojne regije*¹⁷ poudarja pomen znanja, digitalne preobrazbe, socialne vključenosti in kakovosti življenja prebivalcev, pri čemer imajo splošne knjižnice pomembno vlogo pri razvoju vseživljenjskega učenja, digitalnih kompetenc in dostopa do informacij. Kot javna infrastruktura znanja omogočajo enakopraven dostop do izobraževalnih, kulturnih in tehnoloških vsebin ter krepijo socialno povezanost skupnosti. Te usmeritve dopolnjuje *Lokalni program za kulturo Občine Tolmin 2025–2030*, ki knjižnično dejavnost opredeljuje kot temeljno javno službo in pomemben prostor razvoja bralne in informacijske pismenosti, kulturnega povezovanja ter ohranjanja lokalne dediščine. Program posebej poudarja pomen domoznanske dejavnosti, digitalizacije ter sodelovanja z vzgojno-izobraževalnimi in drugimi kulturnimi ustanovami, hkrati pa izpostavlja potrebo po ustreznih prostorskih, kadrovskih in tehnoloških pogojih. Oba dokumenta predstavljata pomembno izhodišče za krepitev vloge knjižnice kot osrednjega informacijskega, kulturnega in družbenega središča lokalne skupnosti in regije.

Mednarodne smernice razvoja knjižničarske stroke oblikuje krovna organizacija IFLA, pri čemer se knjižnica opira na še vedno aktualne smernice *IFLA Public Library Service Guidelines*¹⁸ (2010) ter na temeljni dokument splošnih knjižnic *IFLA/UNESCO Public Library Manifesto*¹⁹ (2022). Ta za knjižnično dejavnost posebej poudarja načelo zagotavljanja svobodnega in enakopravnega dostopa do znanja, informacij, kulture in izobraževanja, kar je ključno za aktivno vključevanje državljanov in državljanek v demokratično družbo.

¹⁶ Dostopno na: <https://www.gov.si/dogodki/2020-10-09-vrh-spretnosti-2020-strategije-spretnosti-za-svet-v-okrevanju/>.

¹⁷ Dostopno na: <https://www.prc.si/regionalni-razvojni-program-20212027>.

¹⁸ Dostopno na: <https://repository.ifla.org/items/83753461-738d-4a36-a18e-60a7ae8e6c64>.

¹⁹ Dostopno na: <https://www.ifla.org/public-library-manifesto/>.

Poslanstvo Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin je ustanova, ki načrtno zbira, obdeluje in hrani zapise vseh vrst in vsebin na različnih medijih, da jih lahko uporabljajo in si jih izposojajo prebivalci in obiskovalci občin Bovec, Kobarid in Tolmin.

Uporabnikom omogoča dostop do informacij v notranjem omrežju in svetovnem spletu, pomaga jim pri iskanju gradiv in informacij ter nudi osnovno usposabljanje za uporabo informacijskih tehnologij.

Na osnovi načel prostega in enakopravnega dostopa do zapisanih dosežkov človeškega znanja in domišljije Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin zadovoljuje intelektualne in kulturne potrebe občanov, podpira vseživljenjsko učenje in razvija pismenost ter tako prispeva k vsestranskemu napredku skupnosti in vsakega posameznika.

Vizija Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

»Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin – tok znanja in skupnosti«

Knjižnica si prizadeva biti dostopna, odprta in sodobna javna ustanova, kjer lahko obiskovalci vseh starosti enostavno dostopajo do informacij, gradiva in izobraževalnih priložnosti. S spodbujanjem bralne pismenosti, vseživljenjskega učenja in kreativnega izražanja knjižnica prispeva k opolnomočenju posameznika ter kreptvi kulturne in intelektualne vitalnosti lokalne skupnosti.

Kot »tretji prostor« lokalnega okolja knjižnica ustvarja prostor za srečevanje, druženje, učenje in sodelovanje. Aktivno varuje in posreduje kulturno dediščino, omogoča dostop do svojih storitev tako fizično kot digitalno ter sodeluje z lokalnimi in mednarodnimi partnerji pri razvoju kulturnih, izobraževalnih in družbenih projektov.

Knjižnica ostaja proaktivni akter sprememb, ki svoje delovanje usklajuje s strateškimi dokumenti na državni in lokalni ravni, prilagaja se novim izzivom ter trajnostno prispeva k kakovosti življenja v Zgornjem Posočju – za ljudi in skupaj z ljudmi.

Tok znanja in skupnosti!

Sodobnost: knjižnica kot sodoben informacijski in kulturni center.

Odprtost: dostopna, vključujoča in gostoljubna ustanova za vse generacije in skupine.

Človeškost: prostor spoštovanja, sodelovanja, podpore in medsebojnega učenja.

Aktivnost: dinamično središče dogajanja, ustvarjalnosti in vseživljenjskega učenja.

Vrednote Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

Knjižnica se zavezuje k uresničevanju temeljnih vrednot slovenskih knjižničarjev²⁰, ki so vodilo za njeno (in kolektivno) strateško delovanje in profesionalni razvoj. Poslanstvo knjižnice presega časovne in družbene omejitve; z zbiranjem, ohranjanjem in posredovanjem znanja prispeva k razvoju lokalne skupnosti, opolnomočenju posameznikov in krepitvi družbene povezanosti. Knjižnica je prostor učenja, kulture in informiranja, kjer se spoštovanje, vključevanje in etičnost prepletajo z vsakodnevnim delom.

Intelektualna svoboda in dostopnost informacij

Knjižnica zagotavlja odprt in nepristranski dostop do informacij, gradiv in storitev. Distancira se od neutemeljenih omejitev in spodbuja kritično mišljenje, etično uporabo informacij ter spoštovanje intelektualne lastnine. Razvija inovativne pristope, digitalno dostopnost ter promocijo gradiv za širšo lokalno skupnost.

Spoštovanje uporabnikov in vključevanje

Do obiskovalcev in uporabnikov knjižnica in njeni zaposleni pristopajo spoštljivo, nepristransko in vključujoče. Varuje se zasebnost in osebne podatke ter spodbuja pismenost, aktivno državljanstvo in družbeno odgovornost. Vključuje se programe za opolnomočenje ranljivih skupin, razvoj bralne in digitalne pismenosti ter vzpostavlja inkluzivne prostore.

Sodelovanje in profesionalna skupnost

Sodelovanje med zaposlenimi temelji na spoštovanju, odprtem dialogu in deljenju strokovnega znanja. Podpira se razvoj začetnikov ter krepí sodelovanje z drugimi knjižnicami in lokalnimi partnerji skozi mrežne projekte, izmenjavo dobrih praks in skupna izobraževanja.

Profesionalna integriteta in odgovornost

Knjižnica skrbi za ugled stroke ter deluje strokovno in odgovorno, pri čemer etična načela postavlja pred kratkoročne organizacijske interese. To se pri njenem delovanju odraža v transparentnih procesih, spremljanju kakovosti storitev ter spoštovanju profesionalnih standardov.

Razvoj in pripadnost stroki

Spodbuja se nadgrajevanje znanja, izkušenj in kompetenc zaposlenih. Aktivno sodelovanje v stanovskih združenjih se razume kot pomemben element gradnje profesionalne identitete posameznega zaposlenega ter kot pomemben prispevek k izboljšanju položaja knjižnice v družbi. Pri tem si knjižnica prizadeva za ciljno usmerjeno izobraževanje in krepitev strokovne odličnosti.

Varni, spoštljivi in vključujoči prostori

Stremi se k ustvarjanju varnega, spoštljivega in odprtega prostora. Spodbuja se dialog, prilagaja notranje in zunanje prostore knjižnice, gradi vključujoče storitve in programe s poudarkom na ciljnih trajnostnega razvoja.

²⁰ Etični kodeks slovenskih knjižničarjev. Dostopno na: https://www.zbds-zveza.si/kodeks_2025/.

Vloga Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin opravlja knjižnično dejavnost kot javno službo na območju občin Tolmin, Kobarid in Bovec, skladno z določili *Zakona o knjižničarstvu*²¹ so urejeni tudi deleži občin soustanoviteljic pri njenem financiranju.

V skladu z *Odlokom o ustanovitvi*²² in Zakonom o knjižničarstvu Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin opravlja naslednje naloge:

- Zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva.
- Zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij.
- Izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov.
- Posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev.
- Sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij.
- Pridobivanje in izobraževanje uporabnikov.
- Informacijsko opismenjevanje.
- Varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik.
- Drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.
- Dejavnost knjižničnega informacijskega servisa za izmenjavo podatkov v nacionalnem vzajemnem bibliografskem sistemu.

Zakon o knjižničarstvu določa splošni knjižnici tudi posebne naloge, ki jih ta opravlja v okviru javne službe:

- Sodelovanje v vseživljenjskem izobraževanju.
- Zbiranje, obdelovanje, varovanje in posredovanje domoznanskega gradiva.
- Zagotavljanje dostopnosti in uporabnosti gradiv javnih oblasti, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih.
- Organiziranje posebnih oblik dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture.
- Organiziranje posebnih oblik dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami.
- Organiziranje kulturnih prireditev.

Dejavnosti, namenjene različnim starostnim skupinam uporabnikov, s katerimi knjižnica podpira uporabo knjižnične zbirke in izvaja svoje poslanstvo, so letno zastavljene v programu dela knjižnice in ovrednotene v letnem poročilu o delu.

Knjižnična zbirka

Temelj delovanja splošne knjižnice je kljub spreminjanju in posodabljanju njene vloge v lokalnem okolju še vedno knjižnična zbirka. Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin pri izgradnji knjižnične zbirke sledi svojemu poslanstvu ter se aktivno odziva na potrebe uporabnikov in lokalnega okolja. Omogoča jim dostop do vsebinsko raznovrstnih in kakovostnih gradiv kot podporo pri vseživljenjskem učenju in spodbujanju bralne kulture ter razvijanju bralne in drugih pismenosti. Celotna knjižnična zbirka Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin je na dan 31.12. 2025 štela 180.840²³

²¹ Dostopno na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO2442>.

²² Dostopno na: https://www.kcktolmin.si/wp-content/uploads/2022/03/Sken_ULRS_18_3_22.pdf.

²³ Od tega je bilo 84.226 izvodov v Knjižnici Tolmin, 32.113 izvodov v Knjižnici Kobarid, 37.112 izvodov v Knjižnici Bovec in 27.389

inventariziranih izvodov knjižničnega gradiva. Poleg fizičnih gradiv knjižnica svojim uporabnikom zagotavlja dostop do elektronskih²⁴ in zvočnih knjig²⁵ ter drugih kakovostnih spletnih virov²⁶. Redno izvajanje nadzora nad knjižnično zbirko z izločanjem, preusmerjanjem in odpisovanjem zastarelega in uničenega gradiva je del politike upravljanja s knjižnično zbirko. Del nadzora predstavljata tudi inventura in varovanje gradiva.

Podrobnejši pregled nad knjižnično zbirko in njenim upravljanjem je prikazan v Dokumentu o upravljanju knjižnične zbirke²⁷.

Domoznanska dejavnost

Domoznanska dejavnost je ena pomembnih nalog splošnih knjižnic, saj prispeva k ohranjanju, raziskovanju in predstavljanju kulturne ter zgodovinske dediščine lokalnega okolja. Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin na tem področju sistematično zbira, obdeluje, varuje in posreduje gradivo, povezano z območjem njenega delovanja, z lokalnimi ustvarjalci ter z življenjem skupnosti v preteklosti in sedanjosti.

Knjižnica hrani bogato domoznansko zbirko, ki predstavlja pomemben vir informacij o Posočju. S svojim delom si prizadeva, da bi bilo to gradivo čim bolj dostopno uporabnikom, zato ga predstavlja skozi različne dejavnosti, kot so razstave, prireditve, bibliopedagoški programi in publicistična dejavnost.

Pomemben razvojni cilj na tem področju je tudi postopna digitalizacija domoznanskega gradiva, ki omogoča širšo dostopnost vsebin ter hkrati prispeva k njihovemu dolgoročnemu ohranjanju.

Smernice delovanja Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

Na podlagi prepoznanih potreb lokalnega okolja, poslanstva knjižnice in dolgoročnih razvojnih usmeritev bo delovanje knjižnice v strateškem obdobju 2026–2030 usmerjeno v pet medsebojno povezanih strateških področij: razvoj prostora in mreže, kakovostno upravljanje zbirke, razvoj storitev za uporabnike, krepitev vloge knjižnice kot prostora spomina skupnosti ter razvoj kadrov in organizacijske kulture.

Na področju infrastrukture in mreže bo knjižnica zagotavljala dostopne, sodobne in trajnostno naravnane prostore, ki bodo omogočali kakovostno izvajanje knjižnične dejavnosti ter spodbujali uporabo novih tehnologij in samostojnih storitev. Posebna pozornost bo namenjena izboljševanju prostorskih pogojev, razvoju mreže knjižnic ter krepitvi prepoznavnosti in povezanosti v lokalnem in širšem okolju. Knjižnica bo sledila tudi pogojem zagotavljanja univerzalne dostopnosti objektov v javni rabi²⁸.

Na področju zbirke bo knjižnica skrbela za sistematičen razvoj aktualne, strokovno urejene in

izvodov v oddelku Potujoče knjižnice. Knjižnično zbirko je sestavljalo 164.952 izvodov knjižnega gradiva (91%) in 15.880 izvodov neknjižnega gradiva (9 %).

²⁴ V skladu z nabavno politiko Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin svojim članom omogoča izposojanje vseh e-knjig, ki jih založniki vnesejo v sistem Cobiss Ela. Ob začetku leta 2025 je bilo na platformi Cobiss Ela 2.538 naslovov e-knjig.

²⁵ Konec leta 2025 je bilo članom knjižnice na portalu Audibook na voljo 650 naslovov zvočnih knjig, kar je približno 52 % vseh naslovov, ki jih portal ponuja (1.250 naslovov).

²⁶ Baza slovenskih filmov: ob koncu leta 2025 je BSF ponujal 10.964 različnih video vsebin, od tega jih je bilo za ogled na voljo 776 (414 plačljivih, ostali brezplačni). Spletne baze podatkov: preko oddaljenega dostopa, ki ga v sklopu goriškega območja in ob sofinanciranju vseh štirih knjižnic območja ter MK, je knjižnica članom omogočala prost dostop do več zakupljenih tujih in domačih e-podatkovnih zbirk z raznoliko vsebino za različne ciljne skupine uporabnikov (EBSCO, PressReader, Encyclopedia Britannica).

²⁷ Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin v letu 2026 načrtuje izdelavo Dokumenta o upravljanju knjižnične zbirke za obdobje 2026-2030.

²⁸ Zakon o izenačevanju možnosti invalidov. Dostopno na: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO4342>.

učinkovite knjižnične zbirke, vključno s posebnimi in domoznanskimi zbirkami. Z rednim dopolnjevanjem, odpisom zastarelega gradiva ter razvojem interaktivnih in digitalnih vsebin bo zagotavljala visoko stopnjo dostopnosti in uporabnosti gradiva za vse ciljne skupine.

Razvoj storitev in delo z uporabniki bo temeljil na stalnem spremljanju potreb prebivalcev (uporabnikov), spodbujanju bralne kulture, razvoju pismenosti ter uvajanju inovativnih programov in e-storitev. Knjižnica bo kot informacijsko in kulturno središče aktivno podpirala vseživljenjsko učenje, digitalno vključenost, trajnostni razvoj ter aktivno državljanstvo, s posebnim poudarkom na ranljivih skupinah.

Na področju prostora in spomina skupnosti bo knjižnica sistematično razvijala domoznansko dejavnost, dediščinsko pismenost in digitalno dostopnost lokalne kulturne dediščine. Z zbiranjem, ohranjanjem in predstavljanjem spominov prebivalcev bo krepila identiteto lokalnega okolja ter vlogo knjižnice kot varuha skupnega kulturnega spomina.

Razvoj kadrov in organizacijske kulture bo usmerjen v zagotavljanje varnega, spodbudnega in strokovno usposobljenega delovnega okolja. S stalnim strokovnim izpopolnjevanjem, vključevanjem zaposlenih v razvojne procese ter krepitvijo ugleda in zaupanja bo knjižnica zagotavljala visoko kakovost izvajanja svojih nalog. Poseben poudarek bo namenjen tudi razvoju novega delovnega mesta za krepitev dostopnosti storitev na manj dostopnih in razvojno ogroženih območjih.

S celostnim uresničevanjem zastavljenih strateških področij in ciljev bo knjižnica tudi v prihodnje pomembno prispevala k dvigu kakovosti življenja prebivalcev vseh generacij ter k trajnostnemu razvoju lokalnih skupnosti.

Organiziranost Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

Knjižnična mreža Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin obsega štiri organizacijske enote: Knjižnico Tolmin z Dostavno knjižnico, Knjižnico Kobarid, Knjižnico Bovec in Potujočo knjižnico. Knjižnice delujejo kot enoten sistem, v katerem je vse gradivo na voljo vsem prebivalcem območja, ki ga knjižnica pokriva. Brezplačna medoddelčna izposoja je v Zgornjem Posočju uveljavljen način zagotavljanja enakopravnega dostopa do znanja in informacij. Projekti in dejavnosti se izvajajo v vseh enotah knjižnice, s posebnim poudarkom na značilnostih in možnostih lokalnega okolja ter z ozirom na posebnosti, ki določajo delovanje Potujoče knjižnice. Financiranje knjižnic je določeno z Zakonom o knjižničarstvu in Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo. Sredstva za izvajanje dejavnosti javne službe knjižnic pokrivajo stroške za plače, materialne stroške, nakup knjižničnega gradiva ter za nakup in vzdrževanje prostorov in opreme. Splošna dostopnost do storitev knjižnice je poleg urejene knjižnične mreže, medoddelčne izposoje in oddaljenega dostopa do e-storitev zagotovljena z ustreznimi urniki odprtosti vseh enot knjižnice in redno optimizacijo načrtovanja postajališč Potujoče knjižnice. Vsaka od enot knjižnice ima svoje prednosti, morebitne slabosti in nevarnosti skušamo redno prepoznavati in jih odpravljati ter v njih videti izzive in jih spreminjati v priložnosti.

Knjižnica Tolmin

Matični oddelek Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin se nahaja v Tolminu. Dejavnost Knjižnice Tolmin financira Občina Tolmin²⁹, ki ima 10.801 prebivalca, vendar jih kar 70% ne živi v občinskem središču. Zaradi velikosti občine in razpršene poseljenosti knjižnica optimalno izvajanje svoje dejavnosti zagotavlja s pomočjo Potujoče in Dostavne knjižnice.

Stavba tolminske knjižnice je bila namensko zgrajena leta 1980 po takrat veljavnih normativih. V preteklih letih je bila s finančnim sodelovanjem občine celostno energetska sanirana, vgrajeno je bilo osebno dvigalo za dostop do knjižničnih prostorov v 1. nadstropju in nabavljen sistem premičnih skladiščnih regalov. Z leti in z razvojem knjižnične dejavnosti je začetna ideja o izgradnji prizidka prerasla v potrebo po rekonstrukciji celotne stavbe. Slednje predstavlja priložnost, da se knjižnica v Tolminu razvije v sodobno informacijsko, družabno in kulturno središče z urejeno zunanostjo in uporabnikom privlačno notranostjo.

V stavbi Knjižnice Tolmin ima sedež uprava zavoda in Potujoča knjižnica. V Knjižnici Tolmin se nahaja domoznanska zbirka in zbirka dragocenejših del, tu delujejo tudi ostale skupne službe, ki so skladno z zakonodajo financirane glede na število prebivalcev posamezne občine. Prednosti tolminske knjižnice sta njena lokacija v središču kraja in izrazita prepoznavnost med občani.

Knjižnica Kobarid

Knjižnica Kobarid deluje od junija 2002, ko je Občina Kobarid obnovila stavbo Doma Andreja Manfreda in v njej med drugim zagotovila izvajanje knjižnične dejavnosti za svoje občane. Knjižnica je po vzoru skandinavskih knjižnic zasnovana kot kulturno in informacijsko središče kraja. Zaradi unikatne notranje opreme in takrat inovativne tehnološke opremljenosti je bila v letu 2009 uvrščena v bazo najlepših evropskih knjižnic. Dejavnost knjižnice v celoti financira Občina Kobarid kot soustanoviteljica zavoda. Občina Kobarid ima 4.058³⁰ prebivalcev, skoraj 66% jih ne živi v občinskem središču, zato je tradicija knjižnične dejavnosti na Kobariškem ravno tako tesno

²⁹ Statistični urad RS: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/183>.

³⁰ Statistični urad RS: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/63>.

povezana s Potujočo knjižnico. Glede na podatke večji delež delovno aktivnih prebivalcev v občini Kobarid svojega dela ne opravlja v svoji občini (76%), kar pojasnjuje uporabo knjižničnih storitev v drugih enotah knjižnice. Prednost kobariške knjižnice je njena lokacija v neposredni bližini osnovne šole in vrtca, priložnost za njeno večjo prepoznavnost pa aktivno vključevanje v kulturni utrip kraja.

Knjižnica Bovec

Knjižnica Bovec je enota tolminske knjižnice od leta 1971, leta 2000 se je preselila v nove prostore v prvem nadstropju bovškega kulturnega doma. Knjižnična dejavnost ima v Bovcu že več kot 140-letno tradicijo, kar se odraža tudi v prepoznavnosti in uporabi knjižničnih storitev med prebivalci ter razumevanju pomena kakovostne knjižnične dejavnosti v lokalnem okolju. Razpršena poseljenost prebivalcev na Bovškem³¹ in velikost območja sta ključni dejstvi, ki podpirata izvajanje knjižnične dejavnosti tudi s storitvami Potujoče knjižnice. Večina delovno-aktivnega prebivalstva³² v občini Bovec glede na podatke svoje delo opravlja v svoji občini, kar pojasnjuje koriščenje knjižničnih storitev predvsem v Knjižnici Bovec. Lokacija knjižnice v prvem nadstropju Kulturnega doma Bovec je zaradi prepoznavnosti stavbe njena prednost, hkrati pa tudi slabost, saj je knjižnica zaradi stopnic težko dostopna gibalno oviranim osebam. Z aktivnim vključevanjem in sodelovanjem z lokalnim okoljem Knjižnica Bovec dobro izkorišča priložnost pridobivanja najmlajših in ohranjanja starejših uporabnikov.

Potujoča knjižnica

Potujoča knjižnica je eno od orodij, s katerim knjižnica najbolj nazorno zagotavlja enake možnosti dostopa do knjižničnega gradiva in storitev za vse prebivalce na območju, ki ga pokriva. Svoj prvi lastni bibliobus, ki pokriva zelo veliko območje, je tolminska knjižnica dobila jeseni 2001. Pred tem je od leta 1977 Zgornje Posočje obiskoval bibliobus v souporabi goriške, ajdovske in tolminske knjižnice. Tradicija in učinkovitost Potujoče knjižnice izhajata iz geografskih in demografskih značilnosti območja. Vasi in zaselki so razpršeni, na višjih nadmorskih višinah, prebivalstvo pa malo številčno in starejše. Kot pokaže analiza potencialnih uporabnikov knjižnice, ima območje visok delež prebivalcev³³, starejših od 65 let, gostota naseljenosti pa je izjemno nizka (v občini Bovec le 8). Delež prebivalcev, ki živijo izven občinskih središč, je v povprečju preko 60 %. Potujoča knjižnica je med prebivalci Zgornjega Posočja zelo priljubljena in dobro obiskana. Na 85³⁴ postajališčih v vseh treh občinah na letnem nivoju dosega 21 % delež vsega izposojenega gradiva v knjižnici.

Za učence podružničnih šol in vrtcev, ki imajo v primerjavi z vrstniki na centralnih šolah omejene možnosti rednega obiska krajevne knjižnice, predstavlja Potujoča knjižnica ključen most do enakovrednega dostopa do knjižničnih storitev. Z njenimi dejavnostmi razvijajo kulturne, informacijske, intelektualne in socialne kompetence, krepijo sodelovanje in medsebojno podporo ter nadgrajujejo svoje znanje.

³¹ Statistični urad RS: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/10>.

³² Vseh prebivalcev v občini je 3.017.

³³ 28% prebivalstva je starejšega od 65 let in to je kar 6% več kot je slovensko povprečje.

³⁴ Dostopno na: https://www.kcktolmin.si/wp-content/uploads/2014/09/potujoca_razpored_splet-2026.pdf.

Dejavniki zunanjega okolja

1. Segmentiranje na osnovi uporabe knjižničnih storitev

Potencialni uporabniki splošne knjižnice so vsi prebivalci v občinah Tolmin, Kobarid in Bovec. Aktivni člani knjižnice so tisti uporabniki, ki so v določenem letu vsaj enkrat uporabili knjižnične storitve, ki jih zabeleži računalniški sistem Cobiss³⁵.

	2015			2019			2025		
	0-14 let	15-64 let	65 + let	0-14 let	15-64 let	65 + let	0-14 let	15-64 let	65 + let
Bovec	63%	31%	19%	90%	34%	25%	90%	33%	24%
Kobarid	63%	35%	16%	68%	26%	16%	70%	25%	16%
Tolmin	65%	36%	20%	74%	30%	21%	86%	30%	21%
Potujoča knjižnica ³⁶	15%	4%	5%	19%	4%	5%	20%	4%	5%
Skupaj ³⁷	62%	31%	21%	68%	25%	20%	64%	23%	22%

Tabela 1: Delež aktivnih članov med prebivalci po starostnih skupinah

Analiza trenda deleža aktivnih članov med prebivalci nam pokaže, da ostaja delež mladih do 15. leta konstantno visok, medtem ko se delež odrasle populacije med člani knjižnice znižuje ali ostaja enak. Na število članov knjižnice je negativno vplivala uvedba letne članarine v letu 2017. Delež članov, starejših od 65 let, je stabilen, vendar glede na njihov delež med prebivalci nizek.

	Starost	Prebivalci	Od tega aktivni člani
Bovec	0-14 let	10%	92%
	15-64 let	60%	33%
	65 + let	30%	24%
Kobarid	0-14 let	14%	70%
	15-64 let	60%	25%
	65 + let	26%	16%
Tolmin	0-14 let	14%	87%
	15-64 let	58%	30%
	65 + let	28%	21%

Tabela 2: Primerjava deleža prebivalcev in deleža enake starostne stopnje med člani, leto 2025.³⁸

³⁵ Na podlagi izposoje knjižničnega gradiva, zabeleženega obiska zaradi uporabe računalnika, ogleda filma ali uporabe čitalnice.

³⁶ Delež članov Potujoče knjižnice se nanaša na skupno število prebivalcev vseh treh občin.

³⁷ Skupna vrednost je zaradi mestoma nepopolnih podatkov o članih za malenkost višja od seštevka.

³⁸ Iz primerjave je izzeta Potujoča knjižnica, ki pokriva vse tri občine.

Uporaba knjižničnih storitev je najizrazitejša med najmlajšimi uporabniki, z naraščajočo starostjo pa se delež aktivnih članov postopoma zmanjšuje. Takšen trend za knjižnico pomeni hkrati priložnost in razvojni izziv, da nadgradi promocijo obstoječih storitev ter z dodatnim spremljanjem in analizami okolja prepozna nove, inovativne načine približevanja potrebam lokalne skupnosti in prebivalcev.

	Delež med aktivnimi člani	
	Ženske	Moški
0-14 let	54%	46%
15-65 let	74%	26%
65 +	74%	26%
Skupaj	69%	31%

Tabela 3: Delež aktivnih članov po spolu, 2025.

Med aktivnimi člani knjižnice je delež moških več kot pol manjši od deleža žensk. Pričakovano je najmanjša razlika med spoloma pri mladini. Z ustrežno promocijo in izvajanjem raznolikih dejavnosti v okviru knjižnične javne službe želi knjižnica k uporabi knjižničnih storitev pritegniti tudi večje število moških uporabnikov.

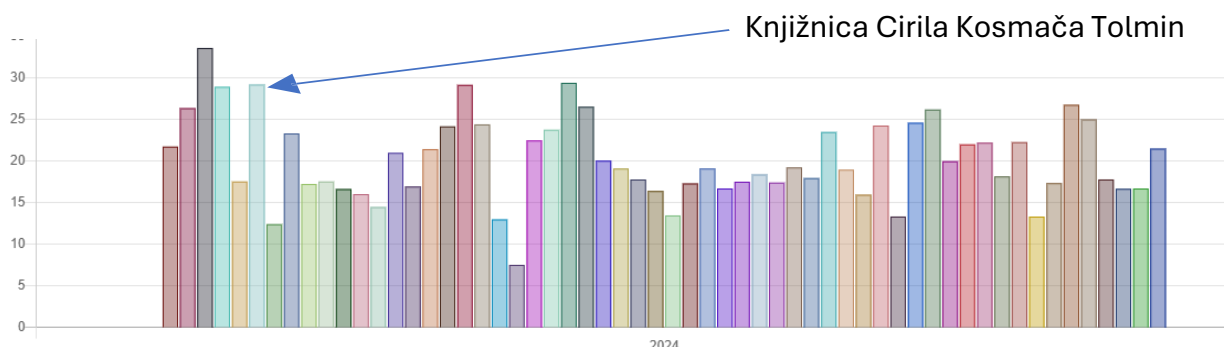

Tabela 4: Primerjava deleža članov knjižnice na potencialne uporabnike med slovenskimi splošnimi knjižnicami.³⁹

V primerjavi z drugimi splošnimi knjižnicami v Sloveniji se Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin uvršča med tiste z izrazito visoko stopnjo aktivnega članstva med prebivalci svojega območja. Medtem ko je povprečen delež včlanjenih prebivalcev v splošne knjižnice v Sloveniji okoli 20 % celotnega prebivalstva, znaša delež aktivnih članov v Knjižnici Cirila Kosmača Tolmin približno 29 % prebivalcev Posočja, kar je bistveno nad slovenskim povprečjem in jo kot kazalec udeležbe uvršča med najbolj intenzivno uporabljane knjižnice v državi.⁴⁰

Tak visok delež aktivnih članov odraža močno povezanost knjižnice z lokalno skupnostjo in njeno vlogo kot pomembnega kulturnega, izobraževalnega in družbenega središča v treh posoških občinah. Ob tem knjižnica pokriva eno največjih in geografsko najbolj razpršenih knjižničnih območij v Sloveniji z matično enoto v Tolminu, krajevnima enotama v Kobaridu in Bovcu ter Potujočo knjižnico, s čimer zagotavlja dostopnost knjižnične dejavnosti tudi v oddaljenih krajih.

³⁹ Dostopno na: <https://www.knjiznice.si/sistem-splosnih-knjiznic/statistike/statisticni-podatki-slovenskih-knjiznic/>.

⁴⁰ Dostopno na: <https://www.kcktolmin.si/teden-splosnih-knjiznic-3>.

2. SWOT analiza o stanju kulture v Občini Tolmin; poudarek na dejavnosti Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin⁴¹

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin ima v občini izjemno močan in dobro prepoznan položaj. SWOT analiza kulturnih deležnikov jo uvršča med ključne nosilce kulturnega življenja, pri čemer je večkrat izpostavljena kot »odlična knjižnica« z dobro založenostjo, raznolikim programom in učinkovito potujočo službo. Slednje potrjujejo tudi rezultati spletne ankete: anketiranci knjižnico uvrščajo med najbolj cenjene kulturne ustanove, njeni dogodki pa sodijo med najpogosteje obiskane v občini. Visoka stopnja zadovoljstva (136 ocen ustreznosti izvedbe; največ Filmski program Kinogledališča Tolmin (169) in na drugem mestu (149) Tminsko poletje) kaže na kakovostno organizacijo in vsebinsko moč programov⁴².

Analiza odprtih odgovorov razkriva dodatne priložnosti za rast, zlasti na področju širše in privlačnejše promocije, večje raznolikosti vsebin ter vključevanja vidnejših ustvarjalcev. Strukturni podatki nakazujejo, da knjižnica uspešno nagovarja izobraženo odraslo populacijo, pri čemer ostaja izziv večja vključenost mladih.

Skupni rezultati potrjujejo, da knjižnica presega svojo osnovno funkcijo izposojevalnice: deluje kot osrednji kulturni organizator, prostor učenja, druženja in dialoga ter pomemben dejavnik razvoja lokalne skupnosti. Z okrepljenim programskim razvojem in boljšo obveščenostjo ima potencial, da svojo osrednjo vlogo v kulturnem sistemu občine še dodatno utrdi.

3. Profil lokalne skupnosti

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin deluje na območju UE Tolmin s 17.734⁴³ prebivalci, živečimi v 118 krajih, razpršenih na površini 939 km². Obsega Občine Tolmin, Kobarid in Bovec, ki so soustanoviteljice javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin. Vsaka od občin ima krajevno knjižnico, Potujoča knjižnica pa pokriva celotno območje. Vsi prebivalci so potencialni uporabniki knjižnice. Načrtovanje dejavnosti v knjižnični mreži poteka enotno za vse krajevne knjižnice, pri izvajanju svojih storitev se knjižnica opira na potrebe in značilnosti okolja posamezne organizacijske enote. Za celotno področje so značilni negativni demografski trendi, izrazita reliefna razgibanost ter razpršena poselitev, kar prebivalcem otežuje dostop do storitev, pomembnih za njihovo kakovost življenja.

3.1. Geografsko okolje

Upravno središče Zgornjega Posočja je Tolmin. Območje sestoji iz 118 naselij (Občina Tolmin 72, Občina Kobarid 33 in Občina Bovec 13)⁴⁴ in spada med slovensko podeželje v zahodni kohezijski regiji. V Občini Tolmin deluje 23 krajevnih skupnosti, v občini Kobarid 10 in v Občini Bovec 7. Že dlje časa je prisoten trend zmanjševanja števila prebivalcev v vseh treh občinah, ki jih knjižnica pokriva (od leta 2010 do 2025 je skupno število prebivalcev padlo za 1.326).

Območje občin Tolmin, Kobarid in Bovec je kljub skupni površini kar 939 km² (Tolmin je 3. po površini največja občina v Sloveniji, Bovec 4. in Kobarid 28.)⁴⁵ izrazito redko poseljeno. Od 212

⁴¹ SWOT analiza delovne skupine o stanju kulture v občini Tolmin. Dostopno v: Lokalni program za kulturo v Občini Tolmin 2025-2030 (strani 65-81).

⁴² Od teh jih največ vprašanih pozna in se udeležuje dogodkov Tminskega poletja (190), filmskega programa Kinogledališča Tolmin (156) in tematskih predavanj in drugih dogodkov v Knjižnici Cirila Kosmača Tolmin (129).

⁴³ SiStat. Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C4006S.px/table/tableViewLayout2/>.

⁴⁴ Dostopno na: <https://www.gov.si/drzavni-organi/upravne-enote/tolmin/o-upravni-enoti-tolmin/obcine-in-naselja-upravne-enote-tolmin/>.

⁴⁵ Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_ob%C4%8Din_v_Sloveniji.

slovenskih občin je glede na število prebivalcev Tolmin na 189. mestu, Kobarid na 199. in Bovec na 211. (predzadnjem) mestu.

	2010	2015	2020	2025
Bovec	3.197	3.134	3.073	3.004
Kobarid	4.197	4.135	4.052	4.026
Tolmin	11.716	11.385	11.003	10.754
Skupaj	19.110	18.654	18.128	17.784

Tabela 5: Število prebivalcev po letih.⁴⁶

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin s svojo široko razvejano knjižnično mrežo, katere pomemben del sta Potujoča in Dostavna knjižnica, neposredno ali posredno pokriva veliko večino krajev Zgornjega Posočja. Geografsko in demografsko zelo neugodne posebnosti območja upravičujejo zagotavljanje izvajanja knjižnične javne službe tudi z uporabo bibliobusa, a zahtevajo posebno organiziranost postajališč in redno evalvacijo ter prilagajanje časovnih okvirov in zaporedja postankov.

	Gostota poseljenosti (preb./km ²)
Bovec	8
Kobarid	21
Tolmin	28
Slovenija povprečje	104

Tabela 6: Gostota poseljenosti, 2024.⁴⁷

Gostota poseljenosti in velikost območja ter podatki o številu prebivalcev izven občinskih središč izkazujejo tudi posebnost območja, zaradi katere je knjižnica (in z njo območje, ki ga pokriva⁴⁸) pogosto v neenakovrednem položaju pri različnih izračunih potrebnega števila zaposlenih za izvajanje kakovostne knjižnične dejavnosti, števila enot knjižničnega gradiva ali informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki se običajno izračunava glede na število prebivalcev.

	prebivalci	prebivalcev izven občinskega središča (v %)
Bovec	3.004	48 %
Kobarid	4.026	73 %
Tolmin	10.754	70 %

Tabela 7: Prebivalci glede na kraj bivališča, 2025.

Primerjava naravnega in skupnega prirasta prebivalstva v Zgornjem Posočju z izjemo Občine Bovec poleg trenda staranja prebivalstva pokaže tudi nespodbudno sliko priseljevanja. Slednje z vidika povečanja števila aktivnih članov knjižnice pomeni nevarnost v smislu nižanja števila potencialnih uporabnikov.

⁴⁶ Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px/table/tableViewLayout2/>.

⁴⁷ Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_ob%C4%8Din_v_Sloveniji.

⁴⁸ Podobno ugotovitev izpostavlja RRP Severne Primorske (Goriške) razvojne regije, 2020.

	Naravni prirast prebivalstva	Skupni prirast prebivalstva
Bovec	- 4	- 15,6
Kobarid	- 3,5	- 4,9
Tolmin	- 6,2	- 7,4
Slovenija	- 2,2	3,2

Tabela 8: Naravni in skupni prirast prebivalstva na 1000 prebivalcev, 2024.⁴⁹

Delež tujih državljanov med prebivalci Zgornjega Posočja je nižji od slovenskega povprečja, vendar narašča v vseh treh občinah. Z ustrezno nabavno politiko in promocijo knjižnične dejavnosti tudi v tujih jezikih želi knjižnica doseči tudi te potencialne uporabnike.

	Delež tujih državljanov 2020 (v %)	Delež tujih državljanov 2024 (v %)
Bovec	6,6	9,1
Kobarid	3,5	4,3
Tolmin	5,3	6,4
Slovenija	7,5	9,8

Tabela 9: Delež tujih državljanov, primerjava 2020 in 2024.⁵⁰

Delež brezposelnih oseb v občinah Zgornjega Posočja je nižji od slovenskega povprečja, delež upokoencev pa izrazito višji⁵¹. Oboji za knjižnico predstavljajo priložnost za ciljno naravnano izvajanje dejavnosti in podporo vseživljenjskemu učenju.

	Delež brezposelnih (v %)	Delež upokoencev (v %)
Bovec	3 %	33 %
Kobarid	3 %	31 %
Tolmin	3 %	32 %
Slovenija	4 %	30 %

Tabela 10: Delež brezposelnih⁵² in upokoencev med prebivalci, starimi več kot 15 let, 2025.

3.2. Demografsko okolje

Primerjava med časovnimi obdobji kaže relativno stabilen delež otrok (odstopanje v Občini Bovec), upad števila delovno-aktivnega prebivalstva in izrazito rast deleža starejšega prebivalstva. Slednji je v primerjavi s slovenskim povprečjem nadpovprečno višji.

⁴⁹ Dostopno na: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/183>.

⁵⁰ Dostopno na: <https://www.stat.si/obcine/sl/Theme/Index/PrebivalstvoTujci>.

⁵¹ Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/05G3016S.px/table/tableViewLayout2/>.

⁵² Dostopno na: <https://www.ess.gov.si/partnerji/trg-dela/trg-dela-v-stevilkah/stopnja-registrirane-brezposelnosti/>.

	2015			2019			2025		
	18.654 prebivalcev			18.200 prebivalcev			17.784 prebivalcev		
	0-14 let	15-64 let	65 + let	0-14 let	15-64 let	65 + let	0-14 let	15-64 let	65 + let
Bovec	12 %	64 %	23 %	12 %	63 %	26 %	10 %	60 %	30 %
Kobarid	14 %	64 %	21 %	15 %	62 %	23 %	14 %	60 %	26 %
Tolmin	13 %	65 %	22 %	14 %	62 %	25 %	14 %	59 %	27 %
Slovenija	15 %	67 %	18 %	15 %	65 %	20 %	14 %	63 %	23 %

Tabela 11: Starostna struktura prebivalcev po občinah s primerjavo med leti in s slovenskim povprečjem.⁵³

Povprečna starost prebivalcev v vseh treh občinah je nad slovenskim povprečjem. Indeks staranja prebivalstva je najvišji v Občini Bovec, v vseh treh občinah pa visoko nad slovenskim povprečjem. Skladno s svojim poslanstvom želi knjižnica svoje storitve posebej prilagoditi tudi specifičnim potrebam starejših potencialnih uporabnikov in s tem prispevati h kakovosti bivanja.

	Povprečna starost	Indeks staranja
Bovec	49	268,4
Kobarid	46,8	180,4
Tolmin	47,7	205,6
Slovenija	44,3	150,4

Tabela 12: Starost prebivalcev občin in primerjava s slovenskim povprečjem, 2025.⁵⁴

Dobra četrtina prebivalcev Zgornjega Posočja, starih 15 let in več, ima največ osnovnošolsko izobrazbo. Največji delež je takih s srednješolsko izobrazbo, četrtina pa je dosegla eno izmed stopenj visokošolske izobrazbe. Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin kot splošna knjižnica z načrtovanjem in izvajanjem knjižnične dejavnosti naslavlja vse izobrazbene ravni. Pri tem prepoznava svojo vlogo v razvoju bralne kulture in bralne pismenosti, ki je pomemben element socialne in ekonomske uspešnosti posameznika in družbe.

	osnovnošolska	srednješolska	visokošolska	skupaj
Bovec	713 (26 %)	1387 (52 %)	587 (22 %)	2687 (100%)
Kobarid	814 (23 %)	1826 (53 %)	828 (24 %)	3468 (100%)
Tolmin	2407 (26 %)	4622 (50 %)	2269 (24 %)	9298 (100%)
Slovenija	12 %	54 %	34 %	/

Tabela 13: Izobrazbena struktura prebivalcev, starih 15 let in več, in primerjava s slovenskim povprečjem, 2025.⁵⁵

V občinah Tolmin, Kobarid in Bovec delujejo osnovne šole in vrtci, ki so s podružnicami razpršeni na celotnem območju vseh treh občin. Vse podružnične šole ter OŠ Podbrdo in OŠ Most na Soči so zaradi oddaljenosti od krajevnih knjižnic praviloma vezane na obiske Potujoče knjižnice, z vsemi je vzpostavljeno dobro sodelovanje. Preko sodelovanja z osnovnimi šolami in vrtci knjižnica najlažje dosega te potencialne uporabnike in s tem aktivno vstopa na področje spodbujanja bralne pismenosti in bralne kulture med otroki. V Tolminu deluje gimnazija, ki jo obiskujejo dijaki iz celotnega Posočja in širše. Tolminska knjižnica aktivno sodeluje z njimi predvsem znotraj

⁵³ Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5003S.px/table/tableViewLayout2/>.

⁵⁴ Dostopno na: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/10>.

⁵⁵ Dostopno na: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/05G2014S.px/table/tableViewLayout2/> in <https://arhiv.acs.si/InfO-mozaik/2025/121.pdf>.

nacionalnih projektov, cilj knjižnice pa je to sodelovanje še okrepiti in dijake opolnomočiti za samostojno učenje in razvijanje njihovih potencialov, jih usposobiti za iskanje relevantnih virov informacij ter jim zagotoviti prostor za kakovostno, kreativno in udobno preživljanje prostega časa. Študentje kot uporabniki Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin so med delovnim tednom praviloma odsotni iz domačih krajev, zato je za njihove potrebe knjižnica pred leti že zagotovila sobotno odprtost. V Tolminu so študentje povezani v Klub tolminskih študentov.

	prebivalci	predšolski otroci	% vključenih v vrtec	učenci OŠ	dijaki	študenti
Bovec	3.004	2 %	68 %	6 %	3 %	3 %
Kobarid	4.026	3 %	78 %	10 %	4 %	4 %
Tolmin	10.754	3 %	83 %	9 %	4 %	4 %
Slovenija	2.133.852	4 %	83 %	9 %	4 %	4 %

Tabela 14: Delež otrok in mladih, vključenih v različne oblike vzgoje in izobraževanja, 2025.⁵⁶

3.3. Gospodarsko okolje

Stopnja brezposelnosti v vseh treh občinah je nižja od nacionalnega povprečja. Zaradi visokega deleža starejšega prebivalstva je stopnja delovne aktivnosti nižja od slovenskega povprečja. Izziv vseh treh občin je zadržanje odseljevanja mladih, izboljšanje stanovanjskih možnosti in možnosti zaposlitve na območju.

	stopnja delovne aktivnosti	stopnja brezposelnosti
Bovec	70 %	3 %
Kobarid	67 %	3 %
Tolmin	70 %	3 %
Slovenija	70 %	5 %

Tabela 15: Stopnja aktivnosti prebivalcev, 2025.⁵⁷

V Zgornjem Posočju delujejo številna podjetja, npr. Hidria Tolmin, ITW Metalflex Tolmin, Mahle Electric Drives Bovec, Mlekarna Planika Kobarid, Plastx Kobarid,... Območje je izrazito turistično usmerjeno, s posebnim poudarkom na zgodovinskem turizmu (Tolminski muzej, Kobariški muzej prve svetovne vojne, Fundacija Poti miru v Posočju, Kluže). Visok delež samozaposlenih v primerjavi s slovenskim povprečjem lahko pripisujemo tudi tej značilnosti območja.

	število delovno aktivnih po prebivališču	število delovno aktivnih po delovnem mestu	število samozaposlenih
Bovec	1.291	1.348	219 (16 %)
Kobarid	1.630	1.004	215 (21%)
Tolmin	4.427	3.934	635 (16%)
Slovenija			11 %

Tabela 16: Delovno aktivni prebivalci, 2015.⁵⁸

⁵⁶ Dostopno na: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/183>.

⁵⁷ Dostopno na: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/183>.

⁵⁸ Dostopno na: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/183>.

Kupna moč zaposlenih posameznikov v Zgornjem Posočju je nižja od slovenskega povprečja.

	Povprečna mesečna bruto plača (eur)
Bovec	2.079,62
Kobarid	2.105,86
Tolmin	2.169,06
Slovenija	2.464,35

Tabela 17: Delovno aktivni prebivalci, 2015.⁵⁹

3.4. Skupine prebivalcev s posebnimi potrebami

V Tolminu deluje Podružnična šola za izobraževanje in usposabljanje otrok s posebnimi potrebami ter Varstveno delovni center. Z obema zavodoma knjižnica aktivno sodeluje. V vasi Čadrg (občina Tolmin) deluje Skupnost Srečanje za zdravljenje odvisnosti, njeni člani običajno uporabljajo storitve Dostavne knjižnice ali obiskujejo knjižnico v Tolminu.

V Občini Tolmin se nahajajo tri enote Doma upokojencev Podbrdo: v Tolminu, Podbrdu in na Petrovem Brdu. Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin z njimi že vrsto let sodeluje pri spodbujanju bralne kulture in vseživljenjskega učenja med varovanci.

S spremljanjem različnih vidikov posebnih potreb prebivalcev in njihovim upoštevanjem pri upravljanju knjižnične zbirke ter oblikovanju storitev si bo knjižnica še naprej prizadevala delovati skladno s svojim poslanstvom.

3.5. Ustanove, društva in interesne skupine v lokalnem okolju knjižnice

Kot odprta in razvojno naravnana ustanova aktivno sodeluje s številnimi društvi, zavodi in izobraževalnimi ustanovami v lokalnem okolju. Zaradi raznolikega in živahnega kulturnega dogajanja v Zgornjem Posočju knjižnica svoje programe in dejavnosti prilagaja aktualnim potrebam skupnosti ter jih smiselno povezuje z drugimi pobudami v prostoru.

Skozi dolgoletna partnerstva knjižnica soustvarja mrežo sodelovanja z organizacijami s področij kulture, izobraževanja, sociale, zdravstva in prostovoljstva. Redno sodeluje z zdravstvenimi, socialnovarstvenimi in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, kulturnimi zavodi, društvi ter nevladnimi organizacijami. Posebno pozornost namenja povezovanju z vrtci, osnovnimi in srednjimi šolami ter ustanovami za starejše in ranljive skupine.

Pomemben partner knjižnice je tudi OE Ljudska univerza Tolmin, ki v okviru Posoškega razvojnega centra od leta 2016 skrbi za razvoj izobraževanja odraslih na področju jezikov, digitalnih kompetenc in svetovalne dejavnosti. Knjižnica to dejavnost dopolnjuje z informacijsko podporo, dostopom do gradiv in organizacijo izobraževalnih vsebin ter tako prispeva k uresničevanju koncepta vseživljenjskega učenja v občinah Tolmin, Kobarid in Bovec.

Lokalno okolje zaznamuje tudi močna društvena dejavnost. Starejši prebivalci so povezani v tri upokojenska društva, številni posamezniki pa so dejavni na področju umetnosti, kulture, športa, planinstva, čebelarstva in drugih interesnih dejavnosti. Knjižnica te pobude prepoznava kot pomemben del skupnostnega življenja ter jih s svojim delovanjem povezuje in podpira.

⁵⁹ Dostopno na: <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/183>.

Pregled realizacije strateškega načrta za obdobje 2021-2025

Strateški načrt Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2021–2025⁶⁰ je nastal in se izvajal v izjemno zahtevnem času, zaznamovanem z epidemijo virusa SARS-COV-19, ki je pomembno vplivala na vsakdanje življenje uporabnikov in zaposlenih ter omejila možnosti izvajanja številnih knjižničnih dejavnosti. Kljub tem okoliščinam se je delo prilagajalo aktualnim razmeram, pri čemer se tradicionalna vloga knjižnice, kot jo zaznavajo uporabniki v lokalnem okolju, srednjeročno ni bistveno spremenila. V tem obdobju so se aktivnosti izvajale na sedmih strateških področjih in sledile realizaciji 13 zastavljenih ciljev. Pri večini področij je bila knjižnica uspešna, kar potrjuje učinkovitost njenih programov in strateškega načrtovanja. Nekateri ukrepi pa ostajajo deloma nedokončani in se prenesejo v naslednje strateško obdobje 2026–2030, da dosežejo dokončno uresničitev ter razvoj knjižnice kot odprtega, dostopnega in spodbudnega prostora za lokalno okolje in prebivalce.

Strateški načrt je temeljil na strategijah razvoja na nacionalnem in lokalnem nivoju, kot so *Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2018–2028)*, *Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti (2019–2030)*, *Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic (2022–2027)* ter lokalni programi za kulturo. Z zastavljenimi strateškimi cilji in izvajanjem aktivnosti za njihovo doseganje je knjižnica uresničevala raznolike knjižnične vloge v lokalnem okolju ter sledila razvoju knjižnične dejavnosti, kadrov in IKT. Pri svojem delu je izhajala iz osnovne dejavnosti knjižnice in obstoječih aktivnosti, ki jih je nadgradila in posodobila ter, glede na kadrovske zmožnosti, dodala nove. Knjižnica se je smiselno povezovala z različnimi deležniki v lokalnem in širšem okolju, s ciljem doseganja najširše javnosti in različnih starostnih skupin ter spodbujanja bralne kulture, bralne pismenosti in vseživljenjskega učenja.

Strateško področje 1: Knjižnična zbirka

Knjižnica je poglobljeno izvajala ukrepe za posodabljanje, preglednost in večji obrat knjižnične zbirke (Cilj 1, Ukrepi 1). Redno je izločala zastarelo in neuporabno gradivo ter manj aktualne enote preusmerjala v skladišče. V vseh enotah so bile izvedene inventure in prevetritev knjižničnega fonda, kar je zagotovilo večjo aktualnost in boljšo dostopnost gradiva.

Z dosledno nabavno politiko, usklajeno z Načrtom nakupa knjižničnega gradiva, Dokumentom o upravljanju zbirke ter pogojih javnega razpisa Ministrstva za kulturo, je knjižnica uspešno odgovarjala na potrebe različnih ciljnih skupin. Dosežena 15,7-odstotna aktualnost zbirke je predstavljala pomemben kazalnik uspešnosti izvajanja strategije.

Gradivo je knjižnica stalno prilagajala prostemu pristopu ter posebno pozornost namenjala otroškemu oddelku, tematskim izborom in predstavitvi slovenskih avtorjev. Z dodatnim označevanjem gradiva (za dislektike, s piktogrami, večjim tiskom, Goodreads) je izboljšala orientacijo uporabnikov in spodbudila uporabo zbirke.

V letu 2025 je izvedla popis serijskih publikacij ter pripravila predloge za racionalnejšo hrambo, zlasti domoznanskega gradiva. S tem se je pripravila podlaga za odpis serijskih publikacij in možnost sprostitev prostora v skladišču, izboljšalo se je tudi upravljanje fonda. Nadaljeval se je ciljno usmerjen odpis v skladišču Potujoče knjižnice.

⁶⁰ Dosegljivo na: www.kcktolmin.si/wpcontent/uploads/2014/09/Strateski_nacrt_KCK_Tolmin_2021_2025.pdf.

Pomemben del dejavnosti je predstavljala promocija branja in knjižnične zbirke (Cilj 2, Ukrep 2) prek tematskih izborov, projektov, dogodkov in mesečne radijske oddaje. Ukrepi so prispevali k večji prepoznavnosti knjižnice ter krepitvi bralne kulture.

Izvajanje načrtovanih aktivnosti je v obdobju 2021–2025 bistveno izboljšalo kakovost, dostopnost in uporabo knjižnične zbirke ter utrdilo vlogo knjižnice kot osrednjega informacijskega in kulturnega središča lokalne skupnosti.

Strateško področje 2: Storitve in uporabniki

Celovito so se izvajali ukrepi za širjenje bralne kulture, povečanje števila aktivnih članov ter izboljšanje dostopnosti knjižničnih storitev (Cilj 3, Ukrep 5). Knjižnica je storitve in programe sistematično promovirala med različnimi ciljnimi skupinami (otroki, mladimi, študenti, družinami in starejšimi) ter pri tem razvijala partnerstva z lokalnimi društvi ter izobraževalnimi in socialnimi ustanovami.

Ob tematskih prireditvah in projektih je povezano izpostavljala knjižnično gradivo s področij zdravja, športa, lokalne zgodovine in kulture ter s tem krepila bralno in informacijsko pismenost. Posebno pozornost je namenila razvoju domoznanske dejavnosti (Ukrep 8 in 10). Nadaljevala je z digitalizacijo, katalogizacijo in omogočanjem e-dostopa do gradiv prek platforme dCobiss ter z vzpostavitvijo kotičkov E-domoznanstvo v vseh enotah. Projekt *Beremo lokalno* (Ukrep 11) je pomembno prispeval k promociji lokalnih avtorjev, obletnic in kulturne dediščine.

Leto 2025 je zaznamovala razširitev projekta Knjižnica semen v Knjižnici Bovec ter nadaljnja promocija branja med starši najmlajših otrok v sodelovanju z zdravstvenimi in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami. S tem je knjižnica spodbujala zgodnji razvoj bralne pismenosti in dolgoročno vključenost družin v knjižnične programe. Javnomnenjska anketa zaradi drugih prioritet ni bila izvedena, vendar je knjižnica prepoznavnost krepila z rednim sodelovanjem z lokalnimi institucijami.

Pomemben poudarek je namenila tudi promociji e-virov (Cobiss Ela, Audibook, Britannica, PressReader) ter individualnemu usposabljanju uporabnikov, zlasti starejših. Zaposleni so se dodatno izobraževali na področju digitalnega opismenjevanja v okviru mednarodnih projektov.

Izvedeni ukrepi so prispevali k rasti članstva, večji dostopnosti storitev, krepitvi dediščinske in informacijske pismenosti ter utrditvi vloge knjižnice kot osrednjega prostora za vseživljenjsko učenje. Del nedokončanih aktivnosti se prenaša v obdobje 2026–2030 z namenom nadaljnega razvoja in prilagajanja potrebam skupnosti.

Strateško področje 3: Prostori, oprema in vozila za izvajanje knjižnične dejavnosti

Knjižnica je sistematično vlagala v vzdrževanje, posodabljanje in razvoj prostorskih ter tehničnih pogojev za izvajanje knjižnične dejavnosti (Cilj 7, Ukrep 14). Z rednimi vzdrževalnimi posegi, kot so beljenje prostorov, prenova parketa, obnova ograj, zamenjava dotrajanega pohištva ter izboljšave razsvetljave, je zagotavljala varno, funkcionalno in prijetno okolje za uporabnike in zaposlene. Posebno pozornost je namenila tudi optimizaciji delovnih prostorov ter nabavi razstavnih vitrin.

Pomemben razvojni korak je predstavljala posodobitev Potujoče knjižnice. V letih 2022 in 2023 je knjižnica sodelovala pri opremljanju novega bibliobusa, oblikovanju njegove prepoznavne podobe ter ureditvi podporne infrastrukture, kar je omogočilo kakovostnejše izvajanje mobilne knjižnične dejavnosti.

Knjižnica je v svojih enotah postopno nadgrajevala infrastrukturo. V Knjižnici Tolmin je uvedla RFID knjigomat, posodobila izposojevalni pult, namestila klimatsko napravo v domoznanskem oddelku, uredila senčila v galeriji ter postavila SeniKnjig v skupnostnem vrtu. V Kobaridu je posodobila računalniško opremo in parket, preuredila tehnične prostore, vzpostavila zunanji vračalnik ter v sodelovanju z muzejem izvedla popis razstavnih predmetov. V Bovcu je prenovila osrednji prostor, zamenjala klimatsko napravo, uredila mladinski kotiček, zagotovila dodatne skladiščne prostore in opremo za projekt Knjižnica semen.

Financiranje investicij je temeljilo na usklajevanju občinskih sredstev, lastnih virov ter sredstev Ministrstva za kulturo, s katerimi je sofinancirala nakup računalniške opreme in e-bralnikov. Izvedeni ukrepi so bistveno izboljšali funkcionalnost, varnost in dostopnost prostorov ter okrepili podporo digitalnim storitvam in samostojni izposoji. S tem je knjižnica utrdila svojo vlogo sodobnega, odprtega in uporabnikom prijaznega prostora v lokalni skupnosti.

Strateško področje 4: Informacijska varnost in e-poslovanje

Področji informacijske varnosti in digitalnega poslovanja sta se razvijala z namenom zagotavljanja skladnosti z zakonodajo, varstva osebnih podatkov ter večje učinkovitosti delovnih procesov (Cilj 10, Ukrep 22 in 23). Za strokovno podporo na področju varstva osebnih podatkov je knjižnica pooblastila družbo DataInfo, ki je izvajala redna izobraževanja zaposlenih in nudila svetovanje pri vzpostavljanju ustreznih postopkov.

Leta 2022 se je knjižnica vključila v nacionalni proces uvajanja e-hrambe dokumentov v okviru Združenja splošnih knjižnic. V tem okviru so bila pripravljena enotna klasifikacijska pravila, ki so bila v letu 2023 predložena v pregled Arhivu Republike Slovenije. Ker do konca leta 2025 še niso bila potrjena, ukrep formalne uvedbe e-hrambe ni bil zaključen. Kljub temu je knjižnica sledila cilju brezpapirnega poslovanja, zlasti z elektronsko hrambo vpisnic članov v sistemu Cobiss.

Pomemben korak na področju e-poslovanja je bil izveden konec leta 2024, ko je knjižnica v sodelovanju z IZUM-om kot prva splošna knjižnica v Sloveniji uvedla avtomatski prenos blagajniškega poslovanja iz sistema Cobiss v knjigovodski program. V letu 2025 je sodelovanje z IZUM potekalo tudi v smeri nadaljnje optimizacije tega procesa, kar je prispevalo k večji preglednosti in učinkovitosti poslovanja.

Na področju ozaveščanja je knjižnica poleg strokovnih izobraževanj za zaposlene organizirala tudi razstave, predavanja in TV kotiček s poučnimi vsebinami o spletni varnosti, namenjene širši javnosti. Enotna klasifikacijska pravila za e-hrambo, ki jih je pripravilo podjetje Microcop, so bila konec leta 2025 še vedno v postopku potrjevanja.

Z namenom nadaljnje digitalizacije poslovanja je knjižnica jeseni 2025 začela z obveščanjem uporabnikov o uvedbi elektronskih opominov, ki so stopili v veljavo 1. januarja 2026. Izvedeni ukrepi so pomembno prispevali k večji varnosti podatkov, racionalizaciji procesov ter utrditvi vloge knjižnice kot sodobne in odgovorne javne ustanove.

Strateško področje 5: Strokovni razvoj zaposlenih in kadrovska struktura

Knjižnica je organizacijo dela prilagajala aktualnim potrebam delovnega procesa ter razvoju knjižničnih storitev. Z redno evalvacijo dela, mesečnimi rasporedi in sprotnim usklajevanjem nalog je optimizirala delo z uporabniki in knjižnično zbirko ter hkrati upoštevala potrebe zaposlenih glede izrabe prostega časa in usklajevanja poklicnega ter zasebnega življenja (Ukrep 25). S tem je zagotovila učinkovito izvajanje delovnih nalog in prispevala k večjemu zadovoljstvu

zaposlenih.

Posebno pozornost je namenjala ustvarjanju pozitivnega in spodbudnega delovnega okolja. Z doslednim spoštovanjem delovno-pravne zakonodaje, korektnimi medosebnimi odnosi ter poudarkom na timskem delu je krepila pripadnost zaposlenih in dolgoročno stabilnost kolektiva (Ukrep 26). Takšen pristop se je odražal v boljši organizacijski klimi in višji kakovosti dela.

V sodelovanju z občinami ustanoviteljicami je zagotovila polno zaposlitev bibliotekarja v skupnih službah za področje domoznanstva (Ukrep 29), kar je pomembno prispevalo k strokovni krepitvi področja. Prav tako je v okviru proračunov za leto 2025 zagotovila polno zaposlitev systemskega administratorja, s čimer je dosegla Cilj 12 in izboljšala podporo digitalnim storitvam (Ukrep 27).

Zaposleni so se redno udeleževali strokovnih izobraževanj in usposabljanj z namenom nadgrajevanja znanj in kompetenc (Ukrep 24). V letu 2025 je knjižnica uspešno kandidirala na razpisu za projekt Erasmus+, namenjen mobilnosti zaposlenih ter krepitvi kompetenc na področju izobraževanja odraslih in dela s starejšimi uporabniki.

Z izvajanjem navedenih ukrepov je knjižnica okrepila strokovno usposobljenost zaposlenih, izboljšala kadrovsko strukturo ter zagotovila stabilne pogoje za nadaljnji razvoj kot sodobne, učinkovite in uporabnikom prijazne javne ustanove.

Realizacija ciljev glede gradiva, članov in dejavnosti

V obdobju 2021–2025 si je knjižnica vsako leto zastavila konkretne cilje glede nakupa gradiva, izposoje, obiskov, aktivnih in novovpisanih članov, izvedbe dogodkov ter odprtosti knjižničnih enot. Rezultati kažejo na stabilno rast in učinkovit razvoj knjižničnih storitev kljub različnim izzivom, kot so epidemiološke omejitve, tehnične okvare Potujoče knjižnice in višje tržne cene gradiva.

Ključni dosežki po letih:

- **2021:** Knjižnica je nabavila 4.466 izvodov gradiva, prejela 297 darov in odpisala 2.820 izvodov. Izposoja je dosegla 235.755 izvodov (brez e-knjig) oziroma 237.469 izvodov (z e-knjigami). Fizični obisk je znašal 85.659, aktivnih članov je bilo 4.716 (26 % prebivalstva), novih članov 393, izvedla pa je 77 dogodkov. Odprtost enot je znašala 5.293,5 ur.
- **2022:** Knjižnica je nabavila 4.277 izvodov gradiva in prejela 189 darov, odpisala pa 3.505 izvodov. Izposoja se je povečala na 243.093 (brez e-knjig) oziroma 244.903 (z e-knjigami). Obisk je narasel na 88.933, aktivnih članov je bilo 5.064 (28 %), novih članov 449, izvedenih dogodkov 167, odprtost enot pa je znašala 5.692 ur.
- **2023:** Kljub tehničnim omejitvam in prenovi Potujoče knjižnice je knjižnica nabavila 4.211 izvodov gradiva, prejela 223 darov in odpisala 5.643 izvodov. Izposoja je znašala 235.678 (brez e-knjig) oziroma 237.433 (z e-knjigami). Fizični obisk je dosegel 106.123, aktivnih članov je bilo 4.861 (27 %), novih članov 499, izvedenih dogodkov 164, odprtost enot pa 5.674 ur.
- **2024:** Nabava je dosegla 4.330 izvodov gradiva (brez e-knjig) oziroma 4.431 izvodov z e-knjigami. Knjižnica je prejela 290 darov in odpisala 8.313 izvodov. Izposoja se je povečala na 247.731 (brez e-knjig) oziroma 249.329 (z e-knjigami). Fizični obisk je znašal 109.087, aktivnih članov je bilo 5.204 (29 %), novih članov 433, izvedenih dogodkov 160, odprtost enot pa 5.841 ur.

- **2025:** Nabava je dosegla 4.618 izvodov gradiva (brez e-knjig), evidentiranih pa je bilo 1.065 izposoj e-knjig. Knjižnica je prejela 455 darov in odpisala 6.537 izvodov. Izposoja je znašala 242.562 (brez e-knjig) oziroma 244.226 (z e-knjigami). Fizični obisk je dosegel 109.656, aktivnih članov je bilo 4.922 (29 %), novih članov 426, izvedenih dogodkov 190, odprtost enot pa 5.828 ur.

Skupni trendi in poudarki:

- Stabilna rast obiskov in števila aktivnih članov – delež aktivnih članov dosega 29 % prebivalstva.
- Povečanje števila darov in odpisanega gradiva kaže na učinkovito upravljanje knjižnične zbirke.
- Število izvedenih dogodkov ostaja visoko, kar potrjuje aktivno vključevanje uporabnikov v kulturno-izobraževalne vsebine.
- Izposoja gradiva, kljub manjšim nihajem zaradi tehničnih omejitev, ostaja stabilna in presega načrtovane cilje.
- Odprtost knjižnic je skozi obdobje SN ostala visoka, kar omogoča dostopnost storitev za vse uporabnike.

Skupaj so podatki pokazali, da knjižnica uspešno združuje rast števila uporabnikov, obsega gradiva in kakovost izvedenih dejavnosti, pri čemer učinkovito prilagaja delovne procese in storitve glede na potrebe skupnosti.

Strateška področja in cilji za obdobje 2026-2030

Strateški načrt Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin v obdobju 2026–2030 temelji na strateških področjih, ciljih in razvojnih usmeritvah, ki odgovarjajo na potrebe lokalnega okolja ter sledijo strokovnim smernicam razvoja splošne knjižnice. Posamezna strateška področja povezujejo ključne razvojne naloge knjižnice; od prostorske infrastrukture, razvoja knjižnične zbirke, storitev in programov do sodelovanja z lokalno skupnostjo.

Za vsako področje so opredeljeni konkretni cilji, aktivnosti, nosilci izvedbe, časovni okvir ter kazalci uspešnosti, ki omogočajo spremljanje uresničevanja strategije. Takšna struktura zagotavlja pregledno načrtovanje, postopno izvajanje razvojnih nalog ter redno vrednotenje doseženih rezultatov.

S strateškimi področji in cilji knjižnica utrjuje svojo vlogo dostopnega, sodobnega in odprtega prostora znanja, kulture in sodelovanja ter krepi svoj pomen za razvoj branja, bralne pismenosti in skupnosti na območju občin Tolmin, Kobarid in Bovec.

Strateško področje 1 (SP1): Prostor in mreža

- **CILJ 1. Dostopna in trajnostno naravnana knjižnična infrastruktura**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
1	Ureditev parcelnih mej.	· uporabniki · zaposleni	2026-2030	· direktor · občina Tolmin
2	Aktivnosti za rekonstrukcijo in dozidavo stavbe Knjižnice Tolmin.	· uporabniki · zaposleni · partnerji	2026-2030	· direktor · vodja enote · zaposleni · občina Tolmin
3	Prenova, vzdrževanje, ureditev in dostopnost mreže knjižnic.	· uporabniki · zaposleni	2026-2030	· direktor · vodje enot · zaposleni · občine ustanoviteljice
4	Ureditev fizične dostopnosti Knjižnice Bovec.	· uporabniki · zaposleni	2026-2030	· direktor · vodja enote · zaposleni · občina Bovec

Utemeljitev in pričakovani učinki: razvoj prostorskih pogojev v mreži Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin temelji na dolgoročnih strateških usmeritvah knjižnice in lokalne skupnosti. Sodobni, funkcionalni in dostopni prostori so ključni za kakovostno izvajanje dejavnosti, razvoj novih storitev ter krepitev vloge knjižnice kot osrednjega kulturnega, izobraževalnega in družbenega središča v regiji.

Predpogoj za nadaljnji infrastrukturni razvoj Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin je ureditev parcelnih mej, ki zagotavlja pravno in prostorsko urejeno izhodišče za načrtovano rekonstrukcijo in dozidavo stavbe. Postopki urejanja potekajo v sodelovanju z Občino Tolmin, predvsem pravnim oddelkom, in omogočajo pridobitev gradbenega dovoljenja ter dolgoročno načrtovanje investicij. Jasno urejena lastniška razmerja zmanjšujejo tveganje zapletov in zagotavljajo stabilnost

projektne okolja za nadaljnje prostorske izboljšave.

Rekonstrukcija in dozidava stavbe izhajata iz prostorskih omejitev obstoječe stavbe in naraščajočih potreb uporabnikov ter zaposlenih. Leta 2018 je bila izdelana idejna zasnova, ki predstavlja strokovno izhodišče za nadaljnje faze projekta. Zaradi zahtevnosti in višine stroškov je predvidena postopna izvedba v več fazah in ob iskanju dodatnih virov financiranja. Projekt bo omogočil širitev in posodobitev uporabniških prostorov, večnamenskih površin, izboljšanje delovnih pogojev zaposlenih ter zagotovitev celovite dostopnosti za vse skupine uporabnikov. Rekonstrukcija in dozidava bodo povečale raznolikost storitev, izboljšale uporabniško izkušnjo in okrepile vključenost lokalne skupnosti.

Knjižnica bo sistematično skrbela za prenovo, vzdrževanje in posodabljanje mreže njenih enot. V Knjižnici Tolmin se predvideva izvajanje izboljšav na področju izposojevalnih in študijskih prostorov, otroškega in mladinskega oddelka, sanitarij, energetske učinkovitosti ter notranje opreme in razsvetljave, vključno z dokončanjem ureditve neposrednega vhoda v knjižnične prostore, po investiciji vgradnje dvigala – ureditev vhoda v knjižnične prostore, premik izposojevalnega pulta, umestitev študijske celice, prenova sanitarij v prvem nadstropju, beljenje knjižničnih prostorov in preureditev električne napeljave.

V enoti Kobarid se bo knjižnica usmerila na redno vzdrževanje ter posodobitev tehnične in informacijske opreme. Načrtuje se nakup stacionarnega in tabličnega računalnika, 3D tiskalnik, promocijsko stojalo za knjige in knjižne zaboje iz lesa za otroške knjige.

V enoti Bovec se aktivnosti osredotočajo na prilagajanje prostora sodobnim potrebam, izboljšanje dostopa za gibalno ovirane in ureditev najemne dokumentacije. V načrtu je nakup novega računalnika, menjava stolov, večji izvlečni predalnik in omara s ključem. Knjižnica nima ustreznega dostopa za invalide, gibalno ovirane osebe ter osebe z (otroškimi) vozički, kar predstavlja pomembno omejitev pri zagotavljanju enake dostopnosti knjižničnih storitev. Načelo univerzalne dostopnosti namreč poudarja, da morajo biti javni prostori zasnovani tako, da jih lahko enakovredno uporabljajo vsi člani skupnosti. Z ureditvijo pravne situacije stavbe Kulturnega doma Bovec, ki dolgo ni imela uporabnega dovoljenja, se sedaj odpira možnost za začetek postopkov posodobitve in prilagoditve objekta. S tem so ustvarjeni tudi pogoji, da se v prihodnjih investicijskih posegih ustrezno naslovi vprašanje dostopnosti prostorov knjižnice.

V vseh enotah Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin se načrtuje ureditev univerzalne dostopnosti in vzpostavitev sistema slušnih zank.

Načrtna in postopna prenova mreže knjižnic zagotavlja varno, prijazno in spodbudno okolje za uporabnike ter ustrezne delovne pogoje za zaposlene ter utrjuje stabilne pogoje za dolgoročni razvoj, večjo dostopnost in kakovost storitev v lokalni skupnosti.

Kazalci uspešnosti:

- Urejene in evidentirane parcelne meje.
- Pridobljena pravna in geodetska dokumentacija za investicijske postopke.
- Pridobljeno gradbeno dovoljenje in izdelana projektna dokumentacija.
- Vrednost letnih vlaganj v infrastrukturo in opremo.
- Število izvedenih prilagoditev za osebe z oviranostmi.
- Izvedene investicije in vzdrževanja.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

- **CILJ 2. Izgradnja sodobnega knjižničnega prostora**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
5	Sodobni in dostopni prostori za uporabnike (študijski prostor, kreativnica, prostor za druženje).	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · direktor · zaposleni · občine · ustanoviteljice
6	Uvedba storitev za samostojno uporabo knjižnice in smotrno opravljanje dela (RFID, samostojno prevzemanje rezerviranega gradiva).	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · direktor · zaposleni · občine · ustanoviteljice

Utemeljitev in pričakovani učinki: uresničevanje cilja izgradnje sodobnega knjižničnega prostora je usmerjeno v vzpostavitev funkcionalnega, dostopnega in tehnološko naprednega okolja, ki omogoča kakovostno izvajanje knjižničnih storitev, spodbuja učenje, ustvarjalnost in povezovanje ter odgovarja na spreminjajoče se potrebe uporabnikov. Poseben poudarek je na razvoju sodobnih uporabniških prostorov ter uvajanju samopostrežnih in avtomatiziranih storitev.

Knjižnica načrtuje prilagodljive in dostopne prostore za samostojno učenje, izobraževanja in usposabljanja, zlasti na področju digitalnih in informacijskih veščin. Del prostora bo namenjen kreativnici – interaktivnemu okolju za povezovanje generacij, izmenjavo znanj ter razvoju ustvarjalnosti z dejavnostmi sodobnih tehnologij (3D-tiskanje, robotika, programiranje) in tradicionalnih ročnih spretnosti (šivanje, oblikovanje, kaligrafija). Posebna pozornost bo namenjena tudi prostorom za druženje, neformalno učenje ter prenovi otroškega in mladinskega oddelka, kar povečuje prilagodljivost programom in vključevanje različnih uporabnikov.

Pri obstoječi prostorski ureditvi Knjižnice Tolmin je dostopnejše in sodobne prostore za uporabnike mogoče zagotoviti s prilagoditvijo obstoječe čitalnice tako, da se v njej oblikuje s steklom zaprta ločena učna celica, prostore za prebiranje serijskih publikacij pa se naključno umesti v obstoječ knjižnični prostor. Prostor za potrebe popoldanskih izobraževalnih delavnic za skupine se predvidoma lahko zagotovi s prilagoditvijo prostora domoznanskega oddelka in v njem vzpostavi občasno učilnico za uporabnike. Temeljitejše preureditve prostorov in opreme v Knjižnici Tolmin pa bodo glede na finančne zmožnosti izvedene v skladu z načrtovano rekonstrukcijo in dozidavo knjižnice v prihodnosti. Tudi v Knjižnici Kobarid bi lahko v dosedanem prostoru domoznanskega oddelka lahko uredili prostor za učno celico in obenem prostor za večnamensko kreativnico.

Pomemben del razvoja predstavlja tudi sistematična izraba zunanjih površin ob knjižnicah. Zunanji prostori omogočajo izvajanje dejavnosti na prostem, povezovanje z lokalnim okoljem ter vključevanje knjižnice v širši javni prostor. V Knjižnici Tolmin je predvidena ureditev zunanjega prostora pred knjižnico, vključno s prenovno mejnega zidu, dopolnitvijo »parka prijateljstva« z družabnimi elementi ter ureditvijo atrija kot dodatnega prostora za kulturne dogodke. V Knjižnici Kobarid se predvideva možnost izvajanja dejavnosti na travnatih površinah med Domom Andreja Manfrede in Osnovno šolo Simona Gregorčiča, v Knjižnici Bovec pa na parkovnih površinah ob knjižnici ter v okviru večjih občinskih dogodkov na prostem.

Knjižnica bo sledila postopni uvedbi sodobnih tehnoloških rešitev, ki bodo omogočale večjo

samostojnost uporabnikov, hitrejše poslovanje in racionalnejšo organizacijo dela. Ključna novost je vzpostavitev RFID tehnologije za označevanje, varovanje in upravljanje gradiva ter nadgradnja samopostrežnih sistemov za izposajo knjižničnega gradiva. RFID omogoča hkratno odčitavanje več enot gradiva, kar skrajša čas izposoje in vračanja ter zmanjša napake. Uporabnikom zagotavlja enostavno uporabo storitev, zaposlenim pa več časa za strokovno in ustrezno referenčno delo. Dodatno se uvajajo knjigomati in sistemi samostojnega prevzema ter vračanja gradiva 24/7, kar povečuje dostopnost, fleksibilnost, varnost in brezstično poslovanje.

S celostnim razvojem RFID tehnologije v Knjižnici Bovec in Kobarid (Knjižnica Tolmin ima sistem že vzpostavljen) se vzpostavi enoten uporabniški prostor in tehnološka infrastruktura s katero bo knjižnica okrepila svojo vlogo sodobnega, odprtega in dostopnega informacijskega ter ustvarjalnega središča, ki spodbuja vseživljenjsko učenje, sodelovanje in inovativnost v lokalni skupnosti.

Kazalci uspešnosti:

- Število novih ali prenovljenih prostorov za učenje, kreativnost in druženje.
- Število izvedenih dejavnosti in izobraževanj v novih uporabniških prostorih.
- Uvedba storitev za samostojno uporabo knjižnice.
- Število enot gradiva opremljenih z RFID tehnologijo.
- Število novih samopostrežnih točk in delež uporabnikov, ki jih aktivno uporabljajo.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

• **CILJ 3. Vidna in povezana knjižnica**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
7	Vzpostavitev enotne vizualne in komunikacijske podobe knjižnice.	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni • partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • direktor • zaposleni
8	Zagotavljanje učinkovite referenčne uporabniške izkušnje.	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • direktor • zaposleni
9	Priprava individualnih razvojnih načrtov za posamezne knjižnice v mreži – usklajenost z lokalnimi programi za kulturo posameznih občin.	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni • partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • direktor • zaposleni • občine • ustanoviteljice
10	Krepitev sodelovanja z lokalnimi organizacijami (šole, društva, NVO, stanovske organizacije, občine).	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni • partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • direktor • zaposleni • institucije lokalnega okolja
11	Strokovna partnerstva in mednarodno sodelovanje.	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni • partnerji • tuja strokovna • javnost 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • direktor • zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: vidna in povezana knjižnica zagotavlja strateško povezanost vseh aktivnosti knjižnice, od enotne vizualne in komunikacijske podobe, kakovostne referenčne uporabniške izkušnje ter individualnih razvojnih načrtov posameznih knjižničnih enot, do sodelovanja z lokalnimi šolami, društvi, NVO, občinskimi institucijami ter strokovnimi in mednarodnimi partnerji. Cilj je vidnost in pojavnost knjižnice ter povečanje prepoznavnosti knjižnice, okrepiti vključenost različnih ciljnih skupin, izboljšati kakovost storitev in programsko raznolikost ter utrditi vlogo knjižnice kot aktivnega, odprtega in povezovalnega središča lokalne skupnosti.

Knjižnica bo posodobila grafično in komunikacijsko identiteto, ki bo zajela logotip (logotip knjižnice se obdrži v obstoječi podobi), grafične elemente, označevanje oddelkov in vse vrste promocijskega gradiva – od tiskovin in vabil, do materialov za projekte, prireditve in izobraževalne aktivnosti. Tako interna dokumentacija kot uporabniški materiali bodo skladni in prepoznavni, kar bo krepilo profesionalni vtis, jasnost sporočil in prepoznavnost knjižnice. Ureditev oglasnih tabel v vetrolovih posameznih knjižnic, dosledna politika plakatiranja ter enotna strategija objav na spletni strani in družbenih omrežjih bodo zagotovili pregledno, učinkovito in dostopno informiranje. Z enotno vizualno podobo in specifičnimi ciljno usmerjenimi komunikacijskimi elementi (promocijske brošure, sezname priporočilnega branja, promocijske aktivnosti za ozaveščanje o knjižničnem gradivu in zbirki, knjižnični mali POP – priročni pravilnik o poslovanju knjižnice, itd.), ki bodo krepili prepoznavnost med različnimi skupinami uporabnikov in širšo javnostjo bomo nadgradili prisotnost knjižnice v javnem prostoru. Poseben cilj je, da postane komunikacija proaktivna – knjižnica ne bo le obveščala, temveč bo aktivno vzpostavljala stike z uporabniki, lokalnimi partnerji in drugimi deležniki, s čimer bo krepila svojo vidnost, prepoznavnost in vpliv v lokalni skupnosti.

Zagotavljanje kakovostne referenčne uporabniške izkušnje bo temeljilo na strokovnem, individualnem in empatičnem pristopu, ki spodbuja informacijsko pismenost ter omogoča učinkovito uporabo gradiv in digitalnih virov. Referenčna storitev ni zgolj izmenjava vprašanj in odgovorov, temveč dinamičen in sodelovalen proces med uporabnikom in knjižničarjem. Knjižnični prostori bodo urejeni, prijazni in doživljajsko bogati, zaposleni pa usposobljeni za svetovanje, uporabo digitalnih orodij in učinkovito komunikacijo. Sistematično bomo zbirali povratne informacije uporabnikov in jih uporabili za izboljšanje storitev ter utrjevanje knjižnice kot zaupanja vrednega informacijskega in kulturnega središča. Kakovostno strokovno in referenčno dejavnost zaposlenih bo knjižnica zagotovila tudi s tehnološkim napredkom in povečano samostojnostjo uporabnikov pri izposoji knjižničnega gradiva.

Priprava individualnih razvojnih načrtov za posamezne knjižnice v mreži bo temeljila na sistematičnem razumevanju lokalnega okolja, njegovih potreb in dolgoročnih usmeritev. Knjižnice v mreži se bodo razvijale v prilagodljive in odprte prostore, ki se odzivajo na družbene, kulturne in izobraževalne značilnosti svojega okolja. Posebna pozornost bo namenjena krepitvi njihove vloge kot stičišč skupnosti, kjer se prepletajo znanje, ustvarjalnost in medsebojno sodelovanje.

Pri oblikovanju razvojnih načrtov Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin bomo izhajali iz Lokalnega programa za kulturo Občine Tolmin za obdobje 2025–2030⁶¹, ki kot temeljni strateški dokument opredeljuje javni interes, prednostne naloge, ukrepe in kazalnike kulturne politike. Razvojni načrti posameznih knjižničnih enot bodo povezani z dolgoročnimi cilji občin, njihovimi lokalnimi programi za kulturo ter usmerjeni v trajnostni razvoj kulturnega življenja, podporo lokalnim

⁶¹ Lokalni program za kulturo o Občini Tolmin. Tolmin, maj 2025 (Informacija pridobljena dne 23. februar 2026 in dostopna na: <https://socasnik.si/obcinske-novice/sprejet-lokalni-program-za-kulturo-20252030>).

pobudam in učinkovito odzivanje na sodobne izzive. Nastajali bodo v sodelovanju z lokalnimi prebivalci, organizacijami in ustanovami ter bodo omogočali načrtno prilagajanje programov, storitev in dejavnosti različnim ciljnim skupinam. Razvojni programi posameznih knjižnic bodo vsako leto umeščeni v letne načrte dela ter oblikovani v skladu z novo nastajajočimi lokalnimi programi za kulturo posameznih občin ustanoviteljic⁶².

Knjižnica bo okrepila sodelovanje z lokalnimi organizacijami, šolami, društvi, NVO in občinskimi institucijami preko skupnih projektov, dogodkov in kulturnih pobud, ki spodbujajo kreativnost, medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje prebivalcev. Aktivno bo vključevala dijake, študente, starejše občane, upokojence in zunanje izvajalce dejavnosti, pri čemer bo jasno predstavila možnosti sodelovanja, naloge in pričakovanja. Za izvajanje programov bodo usposobljeni koordinatorji mentorstva in participatornega dela, programi pa bodo redno vrednoteni za povečanje dosega in vključenosti uporabnikov.

Strokovna partnerstva in mednarodno sodelovanje bo omogočalo izmenjavo dobrih praks, raziskovalne projekte, pripravništva, študentske prakse, delavnice ter vključevanje v programe Erasmus+ in druge evropske mehanizme. Trajnostna partnerstva bodo povezovala strokovne institucije z lokalnimi pobudami, krepila prepoznavnost knjižnice in ustvarjala dodano vrednost za lokalno skupnost ter širše kulturno okolje. Na nacionalni ravni bo knjižnica aktivno sodelovala v stanovskih združenjih, delovnih skupinah in bralnih društvi, s čimer bo krepila strokovno mrežo, izmenjavala dobre prakse in podpirala razvoj knjižničarstva v Sloveniji⁶³.

Kazalci uspešnosti:

- Tiskovine in promocijski material je skladen z novo enotno vizualno identiteto.
- Oblikovan interni pravilnik o protokolih plakiranja in objavah na spletni strani knjižnice ter družbenih omrežjih.
- Ocena zadovoljstva uporabnikov s svetovanjem in referenčnimi storitvami.
- Umeščenost lokalnih razvojnih načrtov v letne načrte dela knjižnice.
- Število skupnih projektov, dogodkov in kulturnih pobud z lokalnimi partnerji.
- Število aktivnih strokovnih in mednarodnih partnerstev.
- Število sodelovanj v programih Erasmus+ in drugih morebitnih evropskih mehanizmih.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

⁶² Strateški razvoj knjižnic Kobarid in Bovec bo sledil novonastalim lokalnim programom za kulturo in se bo sproti usklajeval ter realiziral v letnih programskih načrtih knjižnice.

⁶³ Vzpostavilo se bo aktivno sodelovanje Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin v Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, Bralnemu društvu Slovenije in znotraj Združenja splošnih knjižnic.

Strateško področje 2 (SP2): Zbirka

- **CILJ 4: Aktualna, urejena in učinkovita knjižnična zbirka**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
12	Dopolnjevanje knjižnične zbirke po kriterijih in strokovnih priporočilih.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · strokovna sodelavka za nabavo knjižničnega gradiva · vodje enot · zaposleni
13	Zagotavljanje aktualne knjižnične zbirke z rednim izločanjem zastarelega in neaktualnega gradiva.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · DS za odpis knjižničnega gradiva · vodje enot · zaposleni
14	Dokument o upravljanju knjižnične zbirke.	<ul style="list-style-type: none"> · zaposleni 	2026	<ul style="list-style-type: none"> · DS za pripravo dokumenta
15	Inventura knjižničnega gradiva.	<ul style="list-style-type: none"> · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · vodje enot · zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: razvoj in upravljanje knjižnične zbirke temeljita na načrtnem, strokovnem in dolgoročnem delu zaposlenih v knjižnici, katerega cilj je zagotavljanje sodobne, pregledne in uporabnikom prilagojene zbirke. Pri načrtovanju nabave knjižnica izhaja iz dejanskih potreb lokalnega okolja ter upošteva strokovne smernice in veljavne standarde knjižnične dejavnosti. Ob tem redno spremlja domačo in mednarodno založniško produkcijo ter vključuje aktualne in kakovostne vsebine, tudi v tujih jezikih, s čimer spodbuja večjezičnost, odprtost in medkulturni dialog.

Knjižnična zbirka se nenehno dopolnjuje in posodablja, pri čemer sledi strokovnim priporočilom in kriterijem, da se uporabnikom zagotovi zanesljiv dostop do raznolikih informacijskih virov. Posebna pozornost je namenjena pregledovanju manj uporabljane gradiva, njegovi strokovni presoji ter načrtnemu dopolnjevanju z gradivom, ki je relevantno za različne starostne, interesne in družbene skupine.

Aktualno knjižnično zbirko se zagotavlja z rednim izločanjem zastarelega in neaktualnega gradiva⁶⁴. Gradivo, ki ni več vsebinsko ali uporabniško upravičeno, se načrtno izloča. Tak pristop povečuje preglednost, dostopnost in praktično vrednost zbirke, ki postaja prijaznejša in učinkovitejša za uporabnike, vključno z ranljivimi skupinami.

Upravljanje zbirke temelji na jasno opredeljenih postopkih, odgovornostih in dolgoročnih usmeritvah, zapisanih v Dokumentu o upravljanju knjižnične zbirke⁶⁵. Redne inventure, kakovostna strokovna obdelava ter premišljena nabavna politika zagotavljajo stabilen in uravnotežen razvoj zbirke.

Redne inventure omogočajo natančen pregled stanja zbirke, identifikacijo manjkajočih ali poškodovanih enot ter prilagoditve za izboljšanje dostopnosti. Poleg fizične zbirke knjižnica

⁶⁴ Knjižnica odpisuje knjižnično gradivo v skladu s standardi in strokovnimi priporočili Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost ter strokovnimi priporočili nacionalne knjižnice za izločanje in odpis knjižničnega gradiva. Odpis knjižničnega gradiva ureja Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (UL RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12).

⁶⁵ Knjižnica bo do septembra 2026 pripravila Dokument o upravljanju knjižnične zbirke za obdobje 2026-2030.

zagotavlja tudi dostop do elektronskih virov, spletnih podatkovnih zbirk in medknjižnične izposoje, kar razširja možnosti uporabe gradiva in podpira sodobno, vključujoče knjižnično okolje.

Kazalci uspešnosti:

- Število odpisanih enot gradiva.
- Delež aktualnega gradiva v zbirki.
- Obseg izposoje knjižničnega gradiva.
- Obrat knjižničnega gradiva.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

- **CILJ 5: Povečanje uporabe knjižnične zbirke**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
16	Promocija knjižnične zbirke.	· uporabniki	2026-2030	· zaposleni
17	Aktualizacija knjižničnega gradiva in razvijanje interaktivnih gradiv.	· uporabniki	2026-2030	· zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: razvita bralna zmožnost posamezniku omogoča aktivno, samostojno in odgovorno vključevanje v sodobno družbo. Sposobnost razumevanja krepi njegovo kritično mišljenje, spodbuja čustveno zrelost ter pogloblja občutek za sočloveka in razumevanje različnih pogledov na svet. Branje odpira prostor za pridobivanje znanja, oblikovanje lastnih stališč in zavestno odločanje, hkrati pa pomembno prispeva k osebni rasti in socialni povezanosti.

Knjižnica bo svoje delovanje usmerila v sistematično krepitev bralne kulture ter v spodbujanje pogostejše in raznolike uporabe knjižnične zbirke, skladno z usmeritvami Nacionalne strategije bralne pismenosti. Za večjo prepoznavnost in dostopnost knjižničnega gradiva bo knjižnica razvijala raznovrstne programe aktivacije vsebin, med katerimi so predstavitve knjižnih novosti, tematsko zasnovane razstave, bralne kampanje in projekti, vzpostavitev bralnih klubov in druge motivacijske dejavnosti. Poseben poudarek bo namenjen oblikovanju dolgoročnih bralnih projektov, organizaciji strokovnih in kulturnih dogodkov ter izvajanju izobraževanj s področja bralne pismenosti.

Z razvojem in promocijo interaktivnih gradiv (e-viri, digitalne vsebine, itd.) ter promocijskim pristopom storitvenih vsebin, prilagojenih različnim ciljnim skupinam, bomo omogočili učinkovitejšo, razumljivo in privlačno uporabo knjižničnega gradiva. Na ta način bo knjižnica ustvarila spodbudno okolje za razvoj razgledanih, samostojnih in kritično mislečih posameznikov ter dolgoročno prispevala k oblikovanju odprte, izobražene in povezane skupnosti.

Kazalci uspešnosti:

- Število uporabnikov, ki sodelujejo v bralnih programih knjižnice.
- Obrat knjižnične zbirke.
- Število izposojenih enot knjižničnega gradiva.
- Število izvedenih aktivnosti za aktivacijo gradiva (predstavitve novosti, razstave, bralne kampanje).

- Povečanje prepoznavnosti knjižnice (merjeno z obiskom spletne strani, družbenih omrežij ali obiskanostjo prireditev).
- Število digitalnih in interaktivnih vsebin.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

- **CILJ 6: Domoznanstvo in posebne zbirke**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
18	Dokument o oblikovanju zbirke domoznanskega in drugega dragocenega gradiva.	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • Oddelek za domoznanstvo • zaposleni
19	Katalogizacija domoznanskih vsebin.	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • Oddelek za domoznanstvo • zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: domoznanska dejavnost predstavlja eno pomembnih strokovnih in razvojnih področij delovanja knjižnice, saj pomembno prispeva k ohranjanju, razumevanju in posredovanju lokalne kulturne dediščine. Knjižnica razpolaga z obsežno in vsebinsko bogato zbirko domoznanskega ter drugega dragocenega gradiva, ki jo sistematično dopolnjuje, strokovno obdeluje in postopno digitalizira. Digitalizirane vsebine so dostopne prek nacionalnega portala dLib.si, s čimer se povečuje njihova vidnost in uporabnost v širšem prostoru.

Priprava dokumenta o oblikovanju zbirke domoznanskega in drugega dragocenega gradiva nudi podlago za sistematično in strokovno vodenje domoznanske dejavnosti v knjižnici. Omogoča jasno opredelitev temeljnih načel zbiranja, obdelave, varovanja in posredovanja gradiva, ki odraža identiteto, kulturo in zgodovino lokalnega okolja. Dokument predstavlja strokovno vodilo za izbiro in pridobivanje domoznanskega gradiva. Pomemben je za učinkovito zaščito dragocenega gradiva, njegovo dostopnost uporabnikom, digitalno ohranjanje ter povezovanje z drugimi institucijami.

Posebno pozornost bo knjižnica namenila sprotnemu evidentiranju in katalogizaciji serijskih publikacij, člankov in drugih domoznanskih virov. Sistematičen popis zagotavlja ustrežnejšo najdljivost vsebin, dolgoročno urejenost zbirk ter predstavlja pomemben vir informacij za raziskovalce, pedagoge, študente in širšo javnost. S tem se krepi prepoznavnost domoznanske dejavnosti ter utrjuje vloga knjižnice kot osrednje informacijske in dokumentacijske ustanove v lokalnem okolju.

Kazalci uspešnosti:

- Priprava dokumenta o zbirki domoznanskega in dragocenega gradiva.
- Uresničevanje priporočil dokumenta pri izbiri in obdelavi gradiva.
- Število katalogiziranih enot domoznanskega gradiva letno.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

Strateško področje 3 (SP3): Storitve in uporabniki• **CILJ 7: Proaktivna knjižnica za prebivalce, uporabnike in člane**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
20	Spremljanje okolja in uporabnikov kot izhodišče za nadgradnjo in uvajanje novih storitev (ankete, merjenje zadovoljstva, intervjuji).	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni · partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · direktor · DS za storitve · zaposleni
21	Vzpostavitev partnerstev za izvajanje dogodkov in projektov.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni · partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · direktor · DS za storitve · institucije lokalnega okolja
22	Načrtovanje in izvajanje novih dejavnosti in storitev za ciljne skupine.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni · partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · DS za storitve · zaposleni
23	Kulturne in izobraževalne prireditve ter spodbujanje bralne kulture.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni · partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · DS za storitve · zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: knjižnica z načrtnim spremljanjem uporabnikov in širšega okolja razvija prilagojene, inovativne in dostopne programe, ki spodbujajo bralno kulturo, ustvarjalnost, vseživljenjsko učenje in medgeneracijsko povezovanje. S tem pristopom knjižnica aktivno predvideva spremembe, izboljšuje uporabniško izkušnjo, povečuje prepoznavnost in vključevanje različnih ciljnih skupin ter utrjuje svojo vlogo kot sodobno, odprto in proaktivno stičišče znanja, kulture, izobraževanja in ustvarjalnosti, ki krepi skupnostno povezanost.

Knjižnica bo sistematično in načrtno spremljala potrebe, pričakovanja, navade in zadovoljstvo svojih uporabnikov ter razvojne trende v lokalnem in širšem okolju, kar bo predstavljalo temelj strateškega načrtovanja in nadgradnje storitev. Za ta namen bodo izvedene ankete, poglobljeni intervjuji, fokusne skupine in druge metode zbiranja povratnih informacij, ki omogočajo celovito razumevanje uporabniške izkušnje. Pridobljeni podatki bodo temelj za prepoznavanje sprememb v vzorcih uporabe, ugotavljanje novih potreb in vrednotenje učinkovitosti obstoječih programov ter za oblikovanje prilagojenih, dostopnih in kakovostnih storitev, ki sledijo dejanskim potrebam skupnosti. Aktivno vključevanje uporabnikov v razvojne procese krepi dialog, zaupanje in občutek soustvarjanja, hkrati pa povečuje prepoznavnost in relevantnost knjižnice.

Vzpostavitev partnerstev z lokalnimi ustvarjalci, društvi, izobraževalnimi ustanovami in drugimi deležniki bo omogočila oblikovanje raznolikega in kakovostnega programa, ki temelji na razumevanju knjižnice kot prostora učenja, druženja, ustvarjalnosti in kulturne izmenjave. Partnerstva bodo usmerjena v spodbujanje bralne kulture, kritičnega mišljenja, medkulturnega dialoga, medgeneracijskega povezovanja ter aktivnega vključevanja prebivalcev v družbeno življenje. Programi bodo zajemali literarne in strokovne dogodke, razstave, ustvarjalne in izobraževalne delavnice, glasbene in gledališke prireditve ter druge vsebine, prilagojene različnim ciljnim skupinam. Pri izbiri vsebin in partnerjev bo knjižnica upoštevala merila kakovosti, raznolikosti, dostopnosti in skladnosti z lokalnimi interesi, s posebnim poudarkom na socialni vključenosti, krepitvi družbene kohezije ter razvoju odprte, vključujoče in kulturno dejavne skupnosti.

Načrtovanje in uvajanje novih dejavnosti in storitev bo temeljilo na sistematičnem razvoju programov, prilagojenih potrebam različnih ciljnih skupin in spremembam v družbenem in tehnološkem okolju. Poseben poudarek bo namenjen spodbujanju udeležbe pri vseživljenjskem in neformalnem učenju, kulturnih dejavnostih ter razvoju bralne in informacijske pismenosti. Pri oblikovanju programov bo knjižnica aktivno sodelovala z drugimi ponudniki kulturnih in izobraževalnih vsebin v svojem okolju⁶⁶, kar bo okrepilo kakovost in raznolikost ponudbe, izboljšalo uporabniško izkušnjo, povečalo dostopnost in omogočilo enostavno uporabo knjižničnih virov.

Kulturne in izobraževalne prireditve ter spodbujanje bralne kulture ostajajo ključni element delovanja knjižnice (njeno ogledalo), ki se prepoznava kot odprt prostor, kjer se prepletajo kultura, izobraževanje, druženje in vseživljenjsko učenje. Konceptualna zasnova dolgoročnega vsebinskega načrtovanja prireditev bo jasno opredelila število programov za posamezne starostne in ciljne skupine ter vsebinske poudarke na spodbujanju bralnega, informacijskega, zdravstvenega, okoljskega, digitalnega in domoznanskega opismenjevanja, s čimer se bodo aktivnosti sistematično povezale s cilji knjižnice kot izobraževalnega, kulturnega in družbenega središča. Načrtovana programska ponudba bo omogočala razvoj novih storitev in vsebin ter nadzorovala število prireditev in jih ohranjala znotraj pričakovanega števila⁶⁷.

Bralna kultura bo ostala osrednja prioriteta dejavnost knjižnice. Obstoječe programe bo knjižnica nadgradila z novimi privlačnimi pristopi, ki bodo pritegnili različne ciljne skupine, povečali vključevanje ranljivih skupin in spodbujali literarno ustvarjanje. Poseben poudarek bo namenjen mladostnikom, aktivnim odraslim in ranljivim skupinam ter promociji lokalnih avtorjev. Sodelovanje pri promociji kakovostnega branja na socialnih omrežjih, radiu, regijskih bralnih projektih, uvajanje novih oblik dela in razvoj bralnih klubov bo spodbujalo kritično mišljenje, identitetno raziskovanje in kulturno udejstvovanje ter utrjevalo knjižnico kot odprto, vključujoče in sodobno središče znanja in ustvarjalnosti za vse generacije.

Kazalci uspešnosti:

- Število izvedenih anket, fokusnih skupin in poglobljenih intervjujev.
- Število obiskovalcev (udeležencev) kulturnih in izobraževalnih programov.
- Število sklenjenih partnerstev z lokalnimi deležniki.
- Število novih ali nadgrajenih programov letno.
- Doseg promocijskih vsebin na družbenih omrežjih.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

⁶⁶ Knjižnica bo za potrebe zaznavanja zunanjega okolja oblikovala ekološko karto in na njeni podlagi lahko oblikovala svojo vlogo v širšem kulturnem in družbenem kontekstu.

⁶⁷ V vseh enotah knjižnice do 190 prireditev, razstav in drugih splošni javnosti dostopnih dogodkov z raznoliko vsebino (razvedrilne, izobraževalne, bralno spodbujevalne) za različne starostne in ciljne skupine, na letni ravni.

- **CILJ 8: Knjižnica na daljavo**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
24	E-storitve in virtualna dostopnost	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni · partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · DS za storitve · zaposleni
25	Promocija elektronskih virov	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni · partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · DS za storitve · zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: razvoj e-storitev, virtualna dostopnosti in promocija elektronskih virov izhajajo iz potrebe po sodobni, dostopni in uporabnikom prijazni knjižnici. S tem pristopom se povečuje dostop do kakovostnih digitalnih vsebin, krepi digitalna pismenost, spodbuja vseživljenjsko učenje, bralna kultura in medgeneracijsko sodelovanje. Pričakovani učinki vključujejo večjo prepoznavnost knjižnice, širšo uporabo e-virov, aktivno participacijo uporabnikov ter utrditev vloge knjižnice kot inovativnega, vključujočega in proaktivnega informacijskega ter kulturnega središča.

Knjižnica bo sistematično razvijala in nadgrajevala e-storitve ter virtualno dostopnost, ki omogočata uporabo digitalnih virov in storitev neodvisno od časa in prostora. Slednje prispeva k večji dostopnosti, relevantnosti in uporabniški prijaznosti. V središču pozornosti bodo digitalizacija gradiva, oddaljeni dostop do elektronskih in zvočnih knjig, elektronskih revij, strokovnih baz in medknjižnična izposoja. S tem se krepi digitalna pismenost, podpora samostojnemu učenju, raziskovanju in uporabi sodobnih informacijskih tehnologij ter povezovalna vloga knjižnic v regiji.

Za promocijo elektronskih virov bo knjižnica izvajala informativne in izobraževalne aktivnosti, vključno z delavnicami, digitalnimi vodiči, objavami na spletnih straneh in družbenih omrežjih. Poseben poudarek bo na ažurnem dodajanju aktualnih vsebin na spletno stran, objavah na družbenih omrežjih in portalu Dobreknjige.si, pripravi video vsebin in podcastov ključnih knjižničnih dogodkov ter usmerjenemu nakupu e-virov. Aktivnosti bodo spodbujale uporabo e-gradiv med ranljivimi skupinami, mladimi, starejšimi in tistimi, ki težje dostopajo do fizičnih zbirk.

Sistematično uvajanje sodobnih e-storitev, virtualnega svetovanja, digitalnih baz, multimedijskih vsebin in promocijskih strategij bo omogočilo racionalnejše upravljanje zbirke, boljšo dostopnost vsebin ter večjo fleksibilnost pri izvajanju knjižničnih dejavnosti. Pri tem bo knjižnica sledila nacionalnim standardom in smernicam, sodelovala z drugimi knjižnicami ter strokovnimi institucijami, s čimer bo krepila regionalno in nacionalno vidnost, inovativnost ter strokovni razvoj zaposlenih, hkrati pa utrjevala vlogo sodobnega in vključujočega informacijskega središča.

Kazalci uspešnosti:

- Število uporabnikov elektronskih virov.
- Število izposoj e-knjig in zvočnih knjig.
- Vrednotenje obiska spletne strani.
- Število pripravljenih video vsebin, podcastov in digitalnih vodičev.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

- **CILJ 9: Povezovanje za trajnostno rast, kulturo in aktivno državljanstvo**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
26	Programi za trajnostno rast, kulturo in participatorno državljanstvo.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni · partnerji 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · direktor · DS za storitve · zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: knjižnica bo v prihodnjem strateškem obdobju sistematično razvijala svojo vlogo kot trajnostno, družbeno odgovorno in povezovalno središče lokalne skupnosti. V skladu z načeli zelene in trajnostne knjižnice bo v svoje delovanje vključevala okoljske, ekonomske in družbene vidike trajnosti ter oblikovala dolgoročne pristope za zmanjševanje okoljskega odtisa, krepitev socialne vključenosti in podporo lokalnemu razvoju.

Knjižnica bo razvijala prilagojene programe za spoznavanje kulturne dediščine, trajnostnih praks, odprte znanosti, digitalnih veščin ter kritičnega vrednotenja informacij. S tem bo prispevala k razvoju kompetenc, potrebnih za odgovorno ravnanje z okoljem in družbo.

V knjižnicah so že vzpostavljeni programi in prostori za tovrstne projekte (Knjižnica semen), ki se jih bo v prihodnje nadgrajevalo z večnamenskimi kotički za izmenjavo znanja, izkušenj in predmetov. Ti prostori bodo namenjeni spodbujanju ponovne uporabe, trajnostnega ravnanja, sodelovanja in socialne odgovornosti ter bodo prispevali k večji povezanosti uporabnikov in razvoju skupnostne solidarnosti.

Knjižnica bo organizirala izobraževalne dogodke, delavnice in javne razprave s področja okoljske ozaveščenosti, trajnostnih praks, zdravega življenjskega sloga, informacijske in digitalne pismenosti ter aktivnega državljanstva. S tem bo prebivalcem omogočala pridobivanje znanj in veščin za kakovostno, odgovorno in trajnostno življenje.

S celostnim pristopom k zelenemu prehodu, kulturnemu razvoju in aktivnemu državljanstvu bo knjižnica krepila svojo vlogo kot središče vseživljenjskega učenja, družbenega dialoga in trajnostnega delovanja ter pomembno prispevala k razvoju vključujoče, odporne in povezane lokalne skupnosti.

Kazalci uspešnosti:

- Število izvedenih programov s področja trajnosti in aktivnega državljanstva.
- Število programov, razvitih v sodelovanju z lokalnimi trajnostnimi pobudami, organizacijami in institucijami.
- Število vsebin in gradiv, namenjenih promociji trajnostnega ravnanja, okoljske pismenosti in družbene odgovornosti.
- Vključevanje trajnostnih ciljev v letne načrte dela in razvojne dokumente knjižnice.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

Strateško področje 4 (SP4): Prostor in spomin skupnosti

- **CILJ 10: Krepitev domoznanske dejavnosti in dediščinska pismenost**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
27	Promocija domoznanskih vsebin in drugih posebnih zbirk.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · Oddelek za domoznanstvo · DS za storitve · zaposleni
28	Dostopnost domoznanskega gradiva in digitalizacija.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · Oddelek za domoznanstvo · zaposleni
29	Zbiranja spominov prebivalcev.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · prebivalci · partnerji · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · Oddelek za domoznanstvo · DS za storitve · zaposleni
30	Programske vsebine za različne skupine uporabnikov.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · Oddelek za domoznanstvo · DS za storitve · zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: krepitev domoznanske dejavnosti in dediščinske pismenosti omogoča ohranjanje, sistematično urejanje in promocijo lokalno pomembnega gradiva, hkrati pa spodbuja vseživljenjsko učenje, digitalno pismenost in ozaveščanje o kulturni dediščini. Dostopnost fizičnih in digitalnih zbirk, zbiranje spominov prebivalcev ter sodelovanje s šolami, vrtci in lokalnimi partnerji krepi prepoznavnost knjižnice, povečuje uporabo njenih storitev in utrjuje pripadnost skupnosti ter kulturno identiteto prebivalcev.

Knjižnica si prizadeva okrepiti domoznansko dejavnost in dediščinsko pismenost, pri čemer se osredotoča na zbiranje, digitalizacijo, promocijo in dostopnost lokalno pomembnega gradiva. Razvoj in predstavitev domoznanskih vsebin poteka na več ravneh: fizični, digitalni in interaktivni. Fizično gradivo bo ustrezno varovano, urejeno in predstavljeno v uporabniku prijaznem okolju, hkrati pa bodo posebne zbirke in redko gradivo sistematično dopolnjevano ter vključene v razstavne prostore, prireditve in druge knjižnične aktivnosti. Zbirko dopolnjujejo lokalno relevantne vsebine, ki omogočajo celostno predstavitev kulturne dediščine in spodbujajo vseživljenjsko učenje ter ozaveščanje o pomenu lokalne pisne in kulturne dediščine.

Digitalna dimenzija je osrednjega pomena, saj omogoča širšo dostopnost in enakovredno uporabo gradiva. Knjižnica bo sistematično izvajala digitalizacijo starejšega in redkega gradiva v sodelovanju z osrednjo območno knjižnico, upoštevajoč avtorske pravice in veljavno zakonodajo (dCOBISS, dLib). Digitalni dostop bo omogočil enostavno iskanje tematsko povezanih informacij ter nadgradil virtualno prisotnost knjižnice. Aktivno bo skrbela za dodajanje aktualnih vsebin na spletno stran in portale, kot je Kamra, ter za pripravo interaktivnih vsebin, video prispevkov in podcastov ključnih dogodkov. Posebna pozornost bo namenjena promociji e-gradiv in vključevanju uporabnikov, kar spodbuja digitalno pismenost, večjo uporabo e-virov in razširjanje domoznanske vsebine med različnimi generacijami.

Knjižnica bo programsko prilagajala vsebine različnim ciljnim skupinam. S sodelovanjem s šolami in vrtci bo ozaveščala mlade o prisotnosti pisne kulturne dediščine, medtem ko bodo aktivnosti za odrasle in starejše poudarjale zgodovinski, družbeni in kulturni pomen gradiva. Vsebine bodo

zajemale predstavitve zbirk, interaktivne delavnice, razstave in predavanja, ki spodbujajo ustvarjalnost, refleksijo in medgeneracijsko sodelovanje.

Načrtna domoznanska dejavnost bo dolgoročno prispevala k večji prepoznavnosti knjižnice, povečanju obiska in uporabe njenih storitev ter strokovnemu ohranjanju in dostopnosti neprecenljivega lokalnega spomina. Aktivno predstavljanje domoznanskih vsebin v fizičnem in virtualnem okolju, digitalizacija gradiva ter sodelovanje z lokalnimi ustanovami in partnerji utrjuje vlogo knjižnice kot središča dediščinske pismenosti, ki krepi pripadnost lokalni skupnosti in spodbuja kulturo spomina, izobraževanje in vseživljenjsko učenje.

Kazalci uspešnosti:

- Število kataložnih vpisov domoznanskega gradiva.
- Število digitaliziranih enot domoznanskega gradiva.
- Število izvedenih prireditev, razstav, delavnic in bibliopedagoških dejavnosti s področja domoznanske dediščine.
- Število partnerskih projektov in sodelovanj z lokalnimi ustanovami.
- Število zbranih pričevanj ali gradiv iz lokalnega okolja.
- Število uporabnikov, izposoj, ogledov razstav ter spletnih obiskov digitalnih domoznanskih vsebin.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

Strateško področje 5 (SP5): Organizacijska kultura in kompetence zaposlenih• **CILJ 11: Organizacijska kultura in varno okolje**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
31	Redno spremljanje zadovoljstva zaposlenih.	· uporabniki · zaposleni	2026-2030	· direktor · vodje enot · zaposleni
32	Vključevanje zaposlenih v načrtovanje programov, projektov in storitev.	· uporabniki · zaposleni	2026-2030	· direktor · vodje enot · zaposleni
33	Načrtovanje usposabljanj glede na potrebe zaposlenih in razvoj knjižnice.	· uporabniki · prebivalci · partnerji · zaposleni	2026-2030	· direktor · vodje enot · zaposleni
34	Izboljšanje informacijske varnosti in E-hramba dokumentov.	· uporabniki · zaposleni	· uporabniki zaposleni	· direktor · zaposleni · zunanji izvajalci

Utemeljitev in pričakovani učinki: cilj bo knjižnica uresničevala z načrtnim razvojem spodbudne organizacijske kulture, ki temelji na odprti komunikaciji, medsebojnem zaupanju, sodelovanju ter jasni opredelitvi delovnih procesov. Pri tem bo vzpostavljala varno in podporno delovno okolje, v katerem bodo zaposleni lahko učinkovito opravljali svoje naloge, razvijali svoje kompetence ter aktivno prispevali k razvoju knjižnice. Pomemben poudarek bo namenjen tudi razvijanju kompetenc referenčnega knjižničarskega dela ter storitev za uporabnike. Posebna skrb bo namenjena tudi dobremu počutju zaposlenih.

Z rednimi anketami o zadovoljstvu zaposlenih bo knjižnica spremljala delovno klimo ter na podlagi ugotovitev načrtovala ukrepe za izboljšanje organizacije dela, delovnih pogojev in medsebojnih odnosov. Spremljanje zadovoljstva zaposlenih bo povezano s kulturo povratne informacije, ki omogoča pravočasno prepoznavanje izzivov in priložnosti za izboljšave. Tak pristop krepi zaupanje v organizacijo, občutek pripadnosti ter skupno odgovornost za doseganje razvojnih ciljev knjižnice. Medsebojni odnosi se bodo razvijali tudi na podlagi rednih razgovorov z zaposlenimi in iskanja skupnih rešitev.

Posebna pozornost bo namenjena vključevanju zaposlenih v načrtovanje programov, projektov in novih storitev. Knjižnica bo spodbujala sodelovanje med oddelki in enotami ter zaposlenim omogočala, da s svojimi predlogi, znanjem in izkušnjami aktivno prispevajo k razvoju knjižnice. Oblikovala bo delovne skupine za uresničevanje strateških ciljev ter zaposlene vključevala v posamezna delovna področja, kjer bodo lahko razvijali svoje potencialne in aktivno sodelovali pri izboljševanju delovnih procesov. Tak pristop krepi občutek soustvarjanja, sodelovanja in skupne vizije razvoja knjižnice kot sodobnega skupnostnega prostora.

Pomemben element uresničevanja cilja je tudi sistematično načrtovanje izobraževanj in usposabljanj zaposlenih. Ta bodo prilagojena potrebam zaposlenih ter razvojnim usmeritvam knjižnice in bodo usmerjena v krepitev strokovnih, informacijskih in komunikacijskih kompetenc. Ob tem bo knjižnica spodbujala tudi interni prenos znanja in medsebojno sodelovanje.

Sodobna informacijska tehnologija posega na vsa področja delovanja knjižnice, njen razvoj pa

pomembno vpliva tako na poslovanje kot na ponudbo storitev. Knjižnica bo zato aktivno spremljala razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT) ter njihovo uporabo smotrno uvajala v svoje poslovanje z namenom zagotavljanja varnosti podatkov in racionalizacije delovnih postopkov. Z vidika upravljanja informacij in podatkov bo načrtovala celovit sistem varovanja podatkov in informacij v fizičnem in virtualnem okolju. Varnostna politika predvideva organiziran in poenoten pristop k upravljanju informacij, ki omogoča večjo pripravljenost na morebitna varnostna tveganja. Pri urejanju področja informacijske varnosti bo knjižnica sledila veljavni zakonodaji.

Kazalci uspešnosti:

- Izvedene ankete o zadovoljstvu zaposlenih.
- Število zaposlenih, ki sodelujejo v delovnih skupinah, projektih ali pri načrtovanju programov in novih storitev.
- Število izvedenih usposabljanj, izobraževanj in strokovnih srečanj ter število zaposlenih, vključenih v programe izobraževanja.
- Izvedeni individualni letni razgovori z zaposlenimi.
- Število dokumentov v E-arhivu.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

- **CILJ 12: Identiteta, krepitev ugleda in ohranjanje zaupanja**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
35	Strateški okvir za korporativno komuniciranje Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • direktor • vodje enot • zaposleni
36	Predstavitve organizacije in programov storitev.	<ul style="list-style-type: none"> • uporabniki • zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> • direktor • vodje enot • zaposleni

Utemeljitev in pričakovani učinki: uresničevanje vizije Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin bo temeljilo na strateškem in usklajenem komuniciranju, ki knjižnico utrjuje kot prepoznavno središče kulture, znanja in skupnostnega življenja. Korporativno komuniciranje bo ključna funkcija, ki podpira strateške cilje, povečuje vidnost, omogoča aktivno vključevanje skupnosti ter gradi dolgoročne odnose z uporabniki, partnerji in širšo javnostjo.

Vzpostavljen bo celovit dokument korporativnega komuniciranja, ki bo določil strateške cilje (ugled, prepoznavnost, zaupanje, doslednost), opredelil ključne javnosti in vzpostavil usklajen, trajnosten pristop. Komunikacija bo temeljila na treh ravneh: neposrednem stiku z uporabniki, notranjem usklajevanju organizacije ter oblikovanju širše javne podobe prek medijev in digitalnih kanalov.

S premišljenim načrtovanjem, povezovanjem s programi in usklajevanjem vseh komunikacijskih tokov si bodo knjižnica in njeni zaposleni prizadevali, da knjižnica postane več kot prostor knjig in znanja – želi biti stičišče ustvarjalnosti, odprt prostor za ideje in navdih, kjer se ustvarja skupnost prihodnosti.

Kazalci uspešnosti:

- Število medijskih objav in omemb, ki prispevajo k večji prepoznavnosti knjižnice.
- Število uporabnikov in partnerjev, ki ocenjujejo knjižnico kot zaupanja vredno.
- Število dolgoročnih partnerstev.
- Vzpostavljen in implementiran dokument korporativnega komuniciranja.
- Število izvedenih predstavitev knjižnice in njenih programov za različne ciljne skupine.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Ministrstvo za kulturo in lastna sredstva.

- **CILJ 13: Vzpostavitev delovnega mesta za udejanjanje povezovanja, kohezije in razvoja knjižnične oskrbe na manj dostopnih in razvojno ogroženih območjih.**

	Aktivnosti	Ciljna skupina	Časovni okvir	Nosilci
37	Krepitev enakosti dostopa in kohezijske vloge knjižnice.	<ul style="list-style-type: none"> · uporabniki · zaposleni 	2026-2030	<ul style="list-style-type: none"> · direktor · DS za storitve · občine ustanoviteljice

Utemeljitev in pričakovani učinki: vzpostavitev specializiranega delovnega mesta je strateški odgovor Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin na prostorske, socialne in demografske izzive lokalnega okolja. Na perifernih in demografsko ogroženih območjih je dostop do knjižničnih storitev, informacij, kulturnih in izobraževalnih vsebin pogosto omejen, kar zmanjšuje vključenost prebivalcev in utrjuje neenakosti. Knjižnica kot javna ustanova ima ključno poslanstvo, da sistematično zagotavlja enak dostop do znanja, kulture in informacij za vse prebivalce, ne glede na geografsko ali socialno izhodišče.

Delovno mesto bo povezovalna točka dostavne službe, potujoče knjižnice in druge terenske storitve v enoten, prilagodljiv in učinkovit sistem. Zaposleni bo načrtoval in izvajal obiske, povezoval lokalne in čezmejne partnerje, razvijal prilagojene programe ter spremljal učinke in stalno nadgrajeval model delovanja. Poseben poudarek bo na razširitvi dostavne službe (Dostavna knjižnica) po območju občin Tolmin, Bovec in Kobarid, vključno s slovenskim zamejstvom v Italiji, ter na fleksibilnem delovanju knjižnice, ki bo lahko obiskovala vrtce, šole in posebne zavode ter nudila storitve starejšim, ranljivim in težje dostopnim skupinam.

S ciljem se vzpostavlja delovno mesto, ki ne bo le logistična funkcija, ampak prototip zagotavljanja povezovanja, kjer se knjižnica širi iz svoje fizične stavbe v vsak kotiček lokalne in čezmejne skupnosti. Realizacija cilja bo prinesla trajne učinke: izboljšano dostopnost knjižničnih storitev, večjo socialno vključenost, močno povezano mrežo lokalnih in čezmejnih partnerjev, povečano projektno uspešnost, višjo strokovno usposobljenost ter utrjeno prepoznavnost knjižnice kot odprte, inovativne in družbeno odgovorne ustanove.

Knjižnica se s tem ciljem bliža podobi prostora, kjer se znanje, kultura in ustvarjalnost srečujejo z lokalnimi skupnostmi, kjer se gradijo mostovi med ljudmi in kraji ter kjer se lahko vsak prebivalec počuti vključenega, slišane in opolnomočenega. Gre za vizijo knjižnice kot pravega stičišča znanja in povezovanja, ki presega prostorske omejitve, krepi kohezijo in aktivno prispeva k trajnostnemu razvoju regije v kateri je:

- izrazito visok delež stanujočega prebivalstva izven občinskega središča (Bovec: 48%, Kobarid 73% in Tolmin: 70%),

- izrazito nadpovprečen delež (Bovec: 30%, Kobarid: 26% in Tolmin: 27%) starejšega (65+) prebivalstva in visoko nad državnim povprečjem (23%).

Kazalci uspešnosti:

- Priprava idejnega načrta delovnega mesta ter opisa del in naloga delovnega mesta.
- Število prebivalcev s potencialno ogroženega območja, ki bodo koristili knjižnične storitve.
- Realizacija delovnega mesta ter vzpostavitev zaposlitve.

Vir financiranja: Občine ustanoviteljice, Vlada RS in lastna sredstva.

Tok znanja in skupnosti z ljudmi

Strateški načrt Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026–2030 predstavlja premišljen in razvojno usmerjen okvir, s katerim knjižnica utrjuje svojo vlogo sodobne, dostopne in družbeno odgovorne javne ustanove. Zastavljeni cilji presegajo zgolj ohranjanje obstoječega stanja, saj so usmerjeni v načrtno izboljševanje prostorskih pogojev, razvoj knjižnične zbirke, nadgradnjo storitev, krepitev domoznanske dejavnosti, vključevanje uporabnikov, sistematično vlaganje v organizacijsko kulturo in strokovni razvoj zaposlenih ter vizijo storitvene oskrbe na manj dostopnih in razvojno ogroženih območjih.

Načrt odraža razumevanje knjižnice kot odprtega prostora znanja, kulture, ustvarjalnosti in skupnostnega povezovanja, ki se odziva na spremembe v družbi ter aktivno soustvarja kakovost življenja v lokalnem okolju. Posebna vrednost dokumenta je v njegovi usmerjenosti v konkretne razvojne naloge, merljive cilje in postopno uresničevanje sprememb, ki bodo prispevale k večji dostopnosti, vključevanju, trajnosti in kakovosti knjižničnih storitev v občinah Tolmin, Kobarid in Bovec.

V obdobju, ki ga zaznamujejo hitre tehnološke, družbene in demografske spremembe, knjižnica s tem strateškim načrtom potrjuje svojo pripravljenost, da ostane stabilna, strokovna in proaktivna opora skupnosti. Ob tem ohranja svojo temeljno vlogo varuhinje znanja, bralne kulture in lokalnega spomina, hkrati pa se razvija kot prostor novih priložnosti, sodelovanja in vseživljenjskega učenja.

Uspešnost uresničevanja zastavljenih ciljev bo odvisna od strokovnega dela zaposlenih, podpore občin ustanoviteljic, sodelovanja partnerjev ter zmožnosti knjižnice, da prepozna potrebe okolja in se nanje pravočasno odziva. Strateški načrt zato ni le razvojni dokument, temveč tudi zaveza, da bo Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin tudi v prihodnje ostala pomembno kulturno, informacijsko in povezovalno središče skupnosti.

V Tolminu, 11. 3. 2026

Rok Dežman
direktor Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

priloga 1. Sklep o sprejetju Strateškega načrta Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026-2030

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin
Tumov drevored 6
5220 Tolmin
T 05 381 15 26
www.kcktolmin.si
knjiznica@kcktolmin.si

Datum: 26. 3. 2026

Na podlagi druge alineje 1. odstavka 35 člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 - uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP, 8/25 in 77/25), 16. člena Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin (Uradni list RS št. 38/22), pozitivnega predhodnega mnenja Sveta ustanoviteljic javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin (številka: 014-0018/2023-44) in soglasja Sveta zavoda knjižnice Cirila Kosmača Tolmin (Svet zavoda je na svoji 12. redni seji, dne 23. 3. 2026 podal soglasje k Strateškemu načrtu Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026-2030, sklep Sklep 11/2026, št. 6) sprejme direktor naslednji

SKLEP

Sprejme se Strateški načrt Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026-2030.

Rok Dežman
direktor

priloga 2. Predhodno mnenje Sveta ustanoviteljic javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Svet ustanoviteljic javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Številka: 014-0018/2023 - 44
Datum: 23. marec 2026

Na podlagi 35. člena Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP), 21. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDLSL-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE), Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin (Uradni list RS, št. 38/22) in vloge Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin, Tumov drevored 6, Tolmin, 5220 Tolmin z dne 11. marec 2026 daje Svet ustanoviteljic javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin javnemu zavodu naslednje

PREDHODNO POZITIVNO MNENJE

Svet ustanoviteljic javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin ugotavlja, da je Strateški načrt Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin za obdobje 2026–2030 skladen z veljavno zakonodajo, ustanovitvenim aktom zavoda ter razvojnimi usmeritvami ustanoviteljic, zato k predloženemu dokumentu podaja predhodno pozitivno mnenje.

Obrazložitev:

Javni zavod Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin je dne 11. marca 2026 zaprosil Svet ustanoviteljic za izdajo predhodnega mnenja k Strateškemu načrtu za obdobje 2026–2030.

Svet ustanoviteljic je pri presoji dokumenta ugotovil, da strateški načrt jasno opredeljuje poslanstvo, vizijo ter ključne razvojne cilje zavoda, da so zastavljene razvojne usmeritve skladne z javnim interesom na področju kulture ter potrebami lokalnega okolja, da dokument predstavlja ustrezno podlago za pripravo letnih programov dela in finančnih načrtov zavoda.

Na podlagi navedenega Svet ustanoviteljic ocenjuje, da je strateški načrt ustrezno pripravljen in skladen s pričakovanji ustanoviteljic, zato podaja predhodno pozitivno mnenje.

Pripravil:
Matej Kavčič,
svetovalec za kulturo, socialno varstvo
in mladinske dejavnosti

Alen Červ,
predsednik Sveta ustanoviteljic
javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

priloga 3. Sklep Sveta zavoda Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin
Tumov drevored 6
5220 Tolmin
T 05 381 15 26
www.kcktolmin.si
knjiznica@kcktolmin.si

SVET KNIŽNICE CIRILA KOSMAČA TOLMIN

Datum: 26. 3. 2026
Številka sklepa: 12/2026, št.6

Na podlagi pozitivnega predhodnega mnenja Sveta ustanoviteljic javnega zavoda Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin (številka: 014-0018/2023-44) je Svet javnega zavoda Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin na 12. redni seji, dne 23. 3. 2026 sprejel naslednji

SKLEP

Člani sveta podajajo soglasje k Strateškemu načrtu za obdobje 2026-2030.

Vlado Trost
Predsednik Sveta knjižnice